Жыві, Беларусь!

Народная Газета

Орган Вярхоўнага Савета Беларускай ССР

№ 171 (184) 3 верасня 1991 г. Аўторак.

ВЫДАЕЦЦА З КАСТРЫЧНІКА 1990 ГОДА НА БЕЛАРУСКАЙ І РУСКАЙ МОВАХ.

Кошт: у розніцу — 10 кап. падпісны — 3 кап.

Заявление Президента СССР и высших руководителей союзных республик

В результате государственного переворота, совершенного 19 — 21 августа сего года, был сорван процесс формирования новых союзных отношений между суверенными государствами, что поставило страну на грань катастрофы.

Сложившаяся в стране после путча ситуация, если она выйдет из-под контроля, может привести к непредсказуемым последствиям внутри страны и в отношениях с зарубежными государствами.

Мы констатируем, что срыв заговора, победа демократических сил нанесли серьезный удар по реакционным силам и по всему тому, что сдерживало процесс демократических преобразований, тем самым создан исторический шанс для ускорения коренных преобразований обновления страны.

В этих условиях законно избранные высшие руководители страны в лице Президента СССР, президентов и председателей Верховных Советов республик в целях недопущения дальнейшего распада структур власти и до создания новой политической, государственной системы отношений между республиками, формирования межреспубликанских (союзных) структур власти на переходный период (до принятия новой Конституции и проведения на ее основе выборов новых органов власти) согласились с необходимостью:

1. Подготовить и подписать всеми желающими республиками Договор о Союзе суверенных государств, в котором каждая из них сможет самостоятельно определить формы своего участия в Союзе.

2. Обратиться ко всем республикам независимо от декларируемого ими статуса с предложением безотлагательно заключить экономический союз с целью взаимодействия в рамках единого свободного экономического пространства и для нормального функционирования народного хозяйства, жизнеобеспечения населения, ускоренного проведения радикальных экономических реформ.

3. В условиях переходного периода создать:

(Окончание на 3-й стр.).

Факты Аргументы Комментарии Суждения

Митинговый пресс

ВИТЕБСК. **Обвинения в адрес руководителей разного ранга, не выступивших против государственного переворота, а скорее поддержавших его, то и дело звучали на митинге, который состоялся в минувшее воскресенье на городском стадионе.**

Требовали наказать начальника УВД Алексея Клещенка, зам. начальника УКГБ Виктора Бурака, чьи неосмотрительные интервью в дни путча в местной прессе рассматриваются как одобрение действий хунты.

Вспомнили также собравшиеся и о давно наболевшем — плохой работе городского транспорта, высоких ценах и слабом товарном снабжении.

Департизация? Так точно!

На заседании военного совета БВО генерал-полковник А. Костенко объявил о своем выходе из бюро ЦК КПБ и КПСС. Департизация в округе идет полным ходом. Настроение личного состава бодрое. Если кто и переживает, то разве что бывшие политработники.

Просто так коллекционирует?

Народ, похоже, усиленно вооружается.

В квартире учителя одной из средних школ Бешенковичского района милицией были изъяты пулемет Дегтярева, малокалиберная винтовка, около двухсот патронов, тротиловые шашки, армейские приборы ночного видения и акваланг. Зачем понадобился школьному педагогу такой солидный арсенал — выясняется.

На волосок от смерти

ЧАУСЫ. **Тринадцатилетнюю Дину А. вытаскивали из битумного хранилища почти час.**

Вязкая смоляная трясина засосала девочку почти по горло, когда подбежали несколько мужчин, случайно проходивших рядом.

Возле местного асфальтового завода — несколько таких битумных ям. Они ничем не огорожены, и детвора частенько возле них гуляет. На сей раз между ребятами возник спор, кто сможет перепрыгнуть «чертов» круг. К сожалению, прыжок едва не стоил Дине жизни. После этого администрация завода, похоже, решилась оградить опасные хранилища.

В банк за независимостью

Белорусский коммерческий банк развития легкой промышленности «Дукат» приобрел у Национального банка БССР на 5 млн. руб. облигаций белорусского республиканского внутреннего 5-процентного займа.

Операция проведена в поддержку провозглашения независимости республики и сокращения дефицита республиканского бюджета.

Мы сократим МИД. Но союзный

Назначенный на прошлой неделе министром иностранных дел СССР Борис Панкин заявил вчера, что будет следовать в своей деятельности «линии Горбачев—Шеварднадзе.

Он также добавил, что численность союзного МИД будет сокращена, а значительная часть его полномочий перейдет республикам.

Новый министр подчеркнул, что во время работы послом в Праге он установил хорошие контакты с министрами иностранных дел Белоруссии, России, Украины, которые, несомненно, помогут ему в дальнейшем.

В двух словах

● Рассмотрев представление союзного КГБ, Президент СССР отменил акты, в соответствии с которыми Калугин О. Д. был лишен государственных наград и воинского звания генерал-майора запаса.

● Как заявил на пресс-конференции Председатель Верховного Совета Латвии А. Горбунов, на этой неделе ожидается признание независимости республики со стороны США. Латвию уже признали около 30 государств.

● Премьер-министр Великобритании Дж. Мейджор провел переговоры с М. Горбачевым о возможной помощи стран Запада Советскому Союзу.

● С сегодняшнего дня выпускаются в обращение монеты, посвященные 500-летию единого русского государства: серебряные — достоинством 3 рубля, золотые — 100 и 50 рублей, платиновые — 150 и палладиевые — достоинством 25 рублей.

Как в блокаду

ГЛАЗОВ. **Новый дефицит появился в этом городе Удмуртии.**

Больше месяца тут напряженная обстановка с торговлей хлебом. Очереди выстраиваются уже с семи утра. Люди стоят в них по три-четыре часа. В августе на каждого жителя приходилось в день по 250—300 граммов хлеба.

Рисунок Олега ПОПОВА.

Вперед, к старому!

В Ленинграде состоялось заседание президиума облсовета.

Решено обратиться к внеочередной сессии Ленсовета с просьбой о пересмотре предыдущего решения по поводу переноса на два года переименования города.

Городу возвращен герб, утвержденный еще в 1790 году. Предложено также вернуть исторические названия улицам, переулкам и площадям, носящим сейчас имена революционных деятелей (имеется в виду революция 1917 года).

Голос предков зовущий...

Министерством юстиции РСФСР в Нижнем Новгороде зарегистрирована областная языческая община.

Она ставит целью возрождение традиций народной языческой культуры, гармонизацию взаимоотношений человека и природы, а также пропаганду веротерпимости.

Чекисты просят: не надо репрессий

УФА. **Глава местного КГБ Владимир Наумов заявил, что не собирается исполнять приказ о рассекречивании архивов Комитета госбезопасности.**

По его словам, чекисты не желают, чтобы пострадали люди, отдавшие свою судьбу в их руки. На брифинге сотрудники КГБ призвали сограждан не преследовать тех, кто не сумел в дни путча занять гражданскую позицию.

Борьба с тенями продолжается

ИЖЕВСК. **Тень Дмитрия Устинова в очередной раз потревожена.**

Президиум горсовета поручил специально созданной комиссии рассмотреть вопрос о переименовании городского района, носящего его имя. Президиум также обратился с предложением изъять имя маршала из титула производственного объединения «Ижмаш».

Незамутимы, глубоки...

МОЗЫРЬ. **Работники лесного хозяйства и охраны природы провели в районе обследование родников с питьевой водой.**

На сегодняшний день их известно около двух десятков. Незамутимыми источниками пользуются после благоустройства в деревнях Большие Зимовищи, Стригалов, а также в некоторых селах Криничанского и Осовецкого сельсоветов. Обследование природных источников пополнит сведения о запасах питьевой воды.

Выпуск подготовлен по сообщениям Виктора Лещенко, Сергея Буткевича, Анатолия Готовчица, Николая Комлева, Виктора Хорошко, агентств «Инфо-нова», «Урал-акцепт» и ТАСС.

«Горячий» телефон 32-24-02 работает ежедневно с 9 до 11 часов.

У калідорах улады

Станіслаў ШУШКЕВІЧ:

«Мяне адрознівае ад Гарбачова адно — я чалавек рашучы»

АД АЎТАРА.

На працягу апошніх гадоў журналісцкі лёс пастаянна зводзіў мяне са Станіславам Станіслававічам Шушкевічам. З той самай пары, калі Станіслаў Станіслававіч прамяняў цішыню кабінета вучонага на заўсёды неспакойную, заўсёды турботную палітыку. Ён літаральна ўварваўся ў яе ў канцы 80-х гадоў: шматгалосыя мітынгі на плошчах, бурлівыя выбарчыя кампаніі, узлёт асабістай папулярнасці... І ўвесь гэты час мне даводзілася назіраць яго ў дзеянні. Нашых сустрэч, інтэрв'ю ў тэлестудыі і на старонках друку цяжка і злічыць. На стану ўтойваць, я не заўсёды падзяляў яго погляды і пазіцыі, да пэўных яго палітычных крокаў ставіўся адназначна крытычна, і ўсё ж што не пераставала прыцягваць у ім, дык гэта яго адкрытасць і даступнасць. Ён заўсёды быў адкрыты для дыялогу, для высвятлення пазіцый. Не змяніла яго ў гэтым і высокая пасада.

— Станіслаў Станіслававіч, па выніках апошняй сесіі Вярхоўнага Савета рэспублікі Вы сталі першай службовай асобай у рэспубліцы. Як змяніўся лад Вашага жыцця і працы?

— Адразу хацеў бы ўдакладніць, што з'яўляюся выконваючым абавязкі Старшыні Вярхоўнага Савета БССР і працягваю з'яўляцца, калі гаварыць аб маёй пасадзе, першым намеснікам Старшыні Вярхоўнага Савета. Як у арміі: калі няма камандзіра, старэйшы па званню (пасадзе) бярэ на сябе камандаванне. А ўвогуле няма падстаў гаварыць пра нейкія катэгарычныя змены ў сітуацыі, бо тыя структуры, якія сфарміраваліся даўно, не мяняюцца вельмі хутка. Нават калі гэтага вельмі хочацца. Адзінае, што змянілася рашуча, дык гэта тое, што цяпер нам даводзіцца працаваць у рэжыме перманентных пасяджэнняў. Дзеля аб'ектыўнасці зазначу, што не ўсе члены Прэзідыума лічаць, што сітуацыя ў нас крытычная. Я ж трымаюся менавіта гэтай думкі і раблю ўсё, каб гэта ўсвядомілі астатнія мае калегі па Прэзідыуму Вярхоўнага Савета. А ў такі цяжкі час мы можам прымаць рашэнні толькі калектыўна. Маланкавыя рашэнні не могуць быць бездакорнымі. Многія спрабуюць іграць на існуючых цяжкасцях, прадставіць нашу работу такім чынам, як быццам бы мы парушаем рашэнні Вярхоўнага Савета ці нават болей, што мы ідзём насуперак настрою людзей. Гэта не так...

— Апошняя сесія прыняла самыя што ні на ёсць кардынальныя рашэнні. Наколькі яны адлюстроўваюць працэс развіцця палітычнай сітуацыі на Беларусі і ці не з'яўляюцца яны рашэннямі пэўнага палітычнага моманту, спецыфічных абставін? Ці можаце Вы сцвярджаць, што яны носяць неабарачальны характар?

— Я не лічу, што гэтыя рашэнні належаць моманту. Часам, вы ведаеце, нейкая падзея ці факт вымагаюць ад чалавека зусім інакш пагледзець на ўсю папярэднюю гісторыю ці нават на ўсё сваё жыццё. Сапраўды, можа пакацца парадоксам, што за эканамічную, палітычную самастойнасць Беларусі прагаласавалі тыя дэпутаты, якія яшчэ зусім нядаўна лічылі такі падыход недазваляльным сепаратызмам. Усё ж такі я лічу, што ўсе тыя рашэнні, якія былі прыняты, былі асэнсаванымі рашэннямі. Тут вельмі важна зазначыць — ні адно з іх не зачыняе дзверы да Саюзнага дагавора. Дарога адкрыта, але адкрыта толькі да саюза роўных. У палітычным сэнсе прынятыя на апошняй сесіі рашэнні азначаюць, што мы цвёрдыя прыхільнікі канфедэрацыі.

— Як адзначаецца цяпер у прэсе, чаго і змаглі дабіцца натхняльнікі і кіраўнікі дзяржаўнага перавароту, дык гэта таго, што працэс падпісання Саюзнага дагавора быў сарваны. Цяпер усё патрэбна пачынаць спачатку, калі ўвогуле такія магчымасці знойдуцца. Якім Вам асабіста бачыцца шлях да новага Саюзнага дагавора і якіх прынцыповых зменаў патрабуе цяпер яго тэкст?

— Пачну з таго, што неабходна неадкладна падпісаць дагавор аб эканамічным супрацоўніцтве з усімі рэспублікамі і тэрмінова стварыць каардынацыйны міжрэспубліканскі орган па эканамічных сувязях. Назва для яго знойдзецца. Інакш можа адбыцца непапраўнае, інакш наступіць эканамічны хаос, а разам з ім голад і нястача. Што датычыць палітычнага зместу Саюзнага дагавора, дык падыходы да гэтага пытання, мяркую, вызначыць бліжэйшая сесія Вярхоўнага Савета рэспублікі. У любым выпадку нам гэтага пытання не абысці. І я лічу, што цяпер ёсць усе падставы для заключэння дагавора роўных. У апошні час робіцца вельмі шмат заяў наконт таго, як мы павінны аб'ядноўвацца. Прызнаюся, у мяне ёсць шмат пытанняў па апошніх дзеяннях новага кіраўніцтва Расіі. Папершае, зробленыя яе кіраўнікамі заявы, на маю думку, не цалкам адпавядаюць дагаворам, якія падпісала Расія з Казахстанам, Украінай і іншымі рэспублікамі. У наш час, калі навісла рэальная пагроза над Саюзам, палітычным дзеячам такога ўзроўню не шкодзіла б быць бездакорнымі ў фармуліроўках.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

УКАЗ

Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР

Аб скліканні шостай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР дванаццатага склікання

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларускай ССР **пастанаўляе:**

Склікаць шостую сесію Вярхоўнага Савета Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі дванаццатага склікання 15 кастрычніка 1991 года ў горадзе Мінску.

Першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Беларускай ССР С. ШУШКЕВІЧ.

30 жніўня 1991 г.
гор. Мінск.

Пастанова Вярхоўнага Савета Беларускай ССР

Аб парадку дня шостай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР дванаццатага склікання

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларускай ССР **пастанаўляе:**

Унесці на разгляд шостай сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР дванаццатага склікання наступныя пытанні:

1. Аб выбарах Старшыні Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.
2. Аб выбранні Генеральнага пракурора Беларускай ССР.
3. Аб старшыні Цэнтральнай камісіі па выбарах народных дэпутатаў Беларускай ССР.
4. Аб праекце Канстытуцыі (Асноўнага Закона) Беларускай ССР.
5. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб Канстытуцыйным Судзе Беларускай ССР».
6. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб грамадзянстве Беларускай ССР».
7. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб выбарах народных дэпутатаў Беларускай ССР».
8. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб выбарах народных дэпутатаў мясцовых Саветаў народных дэпутатаў Беларускай ССР».
9. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб сацыяльнай абароне інвалідаў у Беларускай ССР».
10. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб статусе тэрыторыі, якая падверглася радыеактыўнаму забруджанню».
11. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб замежных інвестыцыях на тэрыторыі Беларускай ССР».
12. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб парадку заключэння, выканання і дэнансацыі міжнародных дагавораў Беларускай ССР».
13. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб набыцці грамадзянамі і юрыдычнымі асобамі аб'ектаў дзяржаўнай уласнасці (Аб прыватызацыі)».
14. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб унясенні дапаўненняў і змяненняў у Закон Беларускай ССР «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС».
15. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб падатках з прадпрыемстваў, аб'яднанняў і арганізацый, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць на тэрыторыі Беларускай ССР».
16. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб падаходным падатку з грамадзян».
17. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб відах маёмасці, якая не можа знаходзіцца ва ўласнасці грамадзян».
18. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб каштоўных паперах і фондавай біржы».
19. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб таварнай біржы ў Беларускай ССР».
20. Аб праекце пастановы Вярхоўнага Савета Беларускай ССР «Аб увядзенні дадаткова пасады намесніка старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР па пытаннях нацыянальнай бяспекі, абароны і барацьбы са злачыннасцю».
21. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб пенсіённым забеспячэнні грамадзян у Беларускай ССР».
22. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб плацяжах за зямлю».
23. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб прыватызацыі жыллёвага фонду».
24. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб унясенні змяненняў у заканадаўчыя акты Беларускай ССР у сувязі з прыняццем Законаў Беларускай ССР «Аб занятасці насельніцтва Беларускай ССР» і «Аб прадпрымальніцтве ў Беларускай ССР».
25. Аб праекце пастановы Вярхоўнага Савета Беларускай ССР «Аб унясенні змяненняў у Палажэнне аб Камісіі пры Вярхоўным Савеце Беларускай ССР па аказанню садзейнічання ў забеспячэнні правоў і інтарэсаў рэабілітаваных і іх сем'яў і ўвекавечанні памяці ахвяр рэпрэсій, якія мелі месца ў перыяд 30—40-х і пачатку 50-х гадоў».
26. Аб праекце пастановы Вярхоўнага Савета Беларускай ССР «Аб размеры адлічэнняў у дзяржаўны фонд садзейнічання занятасці».
27. Аб праекце Закона Беларускай ССР «Аб унясенні змяненняў у Крымінальны кодэкс Беларускай ССР у сувязі з прыняццем Закона Беларускай ССР «Аб прадпрымальніцтве ў Беларускай ССР».
28. Аб назве, Дзяржаўным гербе і Дзяржаўным флагу Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Беларускай ССР С. ШУШКЕВІЧ.

гор. Мінск 30 жніўня 1991 г.

Вчера в Москве начал работу пятый внеочередной Съезд народных депутатов СССР.

Накануне Съезда состоялась встреча Президента СССР с руководителями одиннадцати республик, выработано совместное заявление, обращенное к Съезду, которое и огласил Президент Казахстана Н. А. Назарбаев.

***

Возможно, нынешний Съезд народных депутатов СССР будет самым коротким в истории нашего государства, но не последним.

Могу пообещать лишь много сенсаций, заявил советским и иностранным корреспондентам, аккредитованным на внеочередном пятом Съезде народных депутатов, руководитель пресс-центра Аркадий Масленников.

***

На Съезде выступил представитель Латвии Я. Петерс. Он огласил обращение к Президенту СССР народных депутатов, избранных от Латвии в 1989 году. В нем содержится просьба «без промедления издать президентский указ о признании независимости Латвийской республики — полноправного субъекта международного права до 1940 года».

Факт

«Март» начался в августе

При исполкоме Барановичского городского Совета народных депутатов зарегистрировано общество «Март».

Его учредителями стали акционерное общество «Ксения» из Вильнюса, народное предприятие «Альбертин» из Слонима, исполком Барановичского горсовета народных депутатов и отдел рабочего снабжения Барановичского отделения Белорусской железной дороги.

Новое общество будет заниматься организацией производства фотообоев, издательско-полиграфической и книготорговой деятельностью.

Виктор ШУРИН.
г. Барановичи.

Мы будзем побач, мы будзем разам

Беларусь—Украіна: абмен ратыфікацыйнымі граматамі

Кіеў... Шыкоўны двухпавярховы асабняк, дзе мела адбыцца цырымонія абмену ратыфікацыйнымі граматамі, калісьці яшчэ да рэвалюцыі належаў багатаму цукразаводчыку. Потым ён пераходзіў з рук у рукі правадыроў украінскага пралетарыяту — С. Касіора, М. Хрушчова... Крыштальныя люстры, бляклая медзь каміна, выкладзены арыгінальным малюнкам дубовы паркет, што аддаваў лёгкім скрыпам пад нагамі, — нямыя сведкі гісторыі, якую за народ і ад імя народа рабілі былыя гаспадары гэтага асабняка.

Цырымонія праходзіла ў блакітнай зале. На ўсё пайшло хвілін пятнаццаць, не болей. Міністры замежных спраў паставілі свае подпісы пад тэкстам, абмяняліся ратыфікацыйнымі граматамі і паціснулі адзін аднаму рукі. Бакалы шампанскага ў азнаменаванне падзеі і здымак на памяць — усё ў адпаведнасці з дыпламатычным пратаколам. Потым надышоў час невялічкай прэс-канферэнцыі. На яе пачатку Пётр Краўчанка і яго ўкраінскі калега Анатоль Зленка выступілі з кароценькімі прамовамі. Міністры былі адзіныя — Дагавор пойдзе на карысць абедзвюм рэспублікам, братэрскія адносіны паміж якімі змацаваны векавой гісторыяй. Гэтая слаўная традыцыя ніколі не перарывалася і ў апошнія гады. Нават адносіны паміж кіраўнікамі знешнепалітычных ведамстваў дзвюх рэспублік носяць надзвычай цёплы, асабісты характар. Міністры працуюць у пастаянным кантакце, чаго патрабуюць і ад сваіх падначаленых.

Выключная блізкасць Украіны і Беларусі прадыктавана яшчэ і нашай агульнай бядой — Чарнобылем, трагічныя наступствы якога можна ліквідаваць толькі агульнымі намаганнямі. І яшчэ адзін аспект міжрэспубліканскіх зносін, які ў апошні час набыў дадатковую вастрыню з-за не заўсёды адказнай і не зусім выверанай пазіцыі кіраўнікоў Расіі, — тэрытарыяльныя пытанні. Дагавор засведчыў, што ні Беларусь, ні Украіна не маюць тэрытарыяльных прэтэнзій адзін да аднаго.

І зноў жа, нібыта згаварыўшыся, міністры падкрэслілі, што на сучасным этапе цэнтр цяжару ўсёй палітычнай дзейнасці перамясціўся ў сферу эканомікі. Мы апынуліся ля апошняй мяжы, за якой эканоміку чакае калапс, а людзей — страшэнная нястача. Трэба спыніць, пакуль не позна, канчатковую дэзінтэграцыю міжрэспубліканскіх эканамічных сувязей. А таму Пётр Краўчанка зазначыў, адказваючы на пытанне аднаго з украінскіх карэспандэнтаў, што Беларусь гатова выступіць у якасці гасціннага гаспадара сустрэчы кіраўнікоў усіх рэспублік, на якой патрэбна будзе падпісаць эканамічнае пагадненне. Ідэя такой сустрэчы на вышэйшым узроўні даўно лунала ў паветры, і кожны тыдзень прамаруджвання з яе правядзеннем нясе ўсё большыя эканамічныя страты. Ужо пасля ўсіх урачыстасцей мне давялося прысутнічаць пры гутарцы нашага міністра з дэпутатамі Вярхоўнага Савета Украіны, здаецца, з Запарожжа. Гаварылі на мове лічбаў — залежнасць рэспублік ад знешніх паставак сыравіны, экспартны патэнцыял, сальда паміж экспартам і імпартам, узровень пра-

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Народная газета

Доброе слово

ГОРЖУСЬ ВАМИ, МОЙ ДЕПУТАТ!

Я хотел бы обратиться через вашу газету к народному депутату БССР Садовскому Петру Викентьевичу со следующими словами:

Мой депутат! Я горжусь Вами! Мне не стыдно за Вашу работу в ВС БССР. За Ваше неприятие путчистов, высказанное в заявлении оппозиции БНФ от 19.08.91 г., за Ваш отказ от подписания заявления Президиума ВС БССР, призывавшего к спокойствию, а значит и к смирению перед ГКЧП. За интеллигентность, за доброту и искренность, за гражданственность, патриотизм, принципиальность и ответственность перед нами, Вашими избирателями.

Мой воистину народный депутат! Я благодарю Вас за борьбу за мои интересы в парламенте республики!

Ваш избиратель **Владимир ФЕОКТИСТОВ.**

Письмо в редакцию

Мы служим Отечеству, а не янаевым и язовым!

В эти дни подавляющее большинство сержантов, солдат, прапорщиков и офицеров разделяют радость тех людей, которые празднуют крах тоталитарной системы, породившей таких монстров, как Янаев, Павлов, Пуго и прочих им подобных. Где еще возможен был бы [illegible] до самых вершин людей, лишенных морали, совести, чести, верности слову? Страшен не сам переворот. Побольше бы таких бездарных, бездумных переворотов, в результате которых убираются все преграды на пути преобразований. Чудовищно то, что функционеры, возглавившие переворот, [illegible] народом, говорят от его имени, совершенно не зная наших истинных настроений, чаяний, мыслей, боли. Об этом говорят их грубые просчеты. Это было понятно офицерам. Однозначно переворот был воспринят с недоумением и возмущением, уже 19 августа как начальники, так и подчиненные пришли к мнению, что срок жизни его соизмеряется одной неделей, как же это все не смогли понять наши «крупные», «великие кормчие»!? Как можно править страной, если не хватает интеллекта спрогнозировать элементарную ситуацию. Я солдат и не в моей компетенции давать советы государственным мужам, но надеюсь, что сейчас есть благодатная почва для того, чтобы создать в стране такие структуры, в которых будут работать, наконец, высокопрофессиональные специалисты, где будет отсутствовать примат политики над экономикой, где не будет места глупцам и лицам с посредственными способностями и наполеоновскими амбициями. Меня, как офицера, сегодня беспокоит судьба армии, отношение к ней общественности. [illegible] резкие, необоснованные обвинения, приписывают то, что чуждо духу и сердцу офицера. Романтика, любовь к Отечеству, самопожертвование и жажда подвига во имя нашего многострадального народа, героические традиции наших предков привели нас в Вооруженные Силы. Ни суровая жизнь, ни полнейший дискомфорт воинской службы, ни «интернационализм в Афганистане» не [illegible] наши сердца. Испытание последних дней тому подтверждение. Позиция подавляющего большинства офицеров (как начальников, так и подчиненных) была однозначно высказана уже 19 августа и это дает мне моральное право писать об этом под фанфары победы. [illegible]

[illegible] зы, которые можно выполнять, и плохие, за которые отдают под суд. Вы уж, командиры, выбирайте и ориентируйтесь, а мы свои выводы сделаем после. Считаю, что приказы должны выполняться все, ибо обратное принесет больше жертв и горя, а может быть и трагедию в боевой обстановке. Кому покажется справедливым призыв: «Стоять насмерть! Штыки примкнуть — в атаку вперед!» Кто вообще будет служить в армии, когда можно вообще не служить!? Кому выгодно затягивать принятие Закона об обороне, где все можно оговорить, все расставить по местам, чтобы наши Вооруженные Силы занимались лишь боевой учебой и никогда не несли дубинки в руках политических авантюристов всех мастей. Не буду скрывать, в офицерской среде в значительной степени подорван авторитет многих высших военных руководителей. [illegible] едва не ввергли армию в трагедию. [illegible]

В то же время, на словах проявляя заботу о нас, [illegible]

[illegible]

А за нас будьте спокойны. Оружие в твердых руках. Народ и армия едины.

Полковник Владимир БОРОДАЧ,
десантник, ветеран войны в Афганистане.

Нам стала вядома

Са школы—у менеджэры?

Не зусім звычайны факультатыў адкрыўся нядаўна ў школе № 25 Мінска.

Тут вывучаюць асновы кіравання эканомікай, асвойваюць «азы» прафесіі менеджэра. Дапамагаюць вучням у гэтым спецыялісты гарадскога вучэбнага цэнтра. У планах факультатыва — знаёмства з тэхналогіяй апрацоўкі тэкставай інфармацыі банкаўскіх і бухгалтарскіх дакументаў, аўтаматызацыяй справаводства і іншымі элементамі кіравання эканомікай.

Мікола ЖУКОЎСКІ.

На здароўе!

Незвычайнай ярка-жоўтай афарбоўкі батоны «Здароўе», булачкі «Сонейка» з'явіліся на прылаўках многіх хлебных магазінаў Брэстчыны.

Іх выпякаюць з пшанічнай мукі вышэйшага гатунку на заводах Пінска, Лунінца і некаторых іншых.

Рэцэпты распрацаваны на аснове рэкамендацый Інстытута харчавання АМН СССР з мэтай абагачэння вырабаў прадуктамі, павышаючымі ўстойлівасць да ўздзеяння цэзію, гелію і г. д. Наяўнасць вітамінаў B, B_2, PP, а таксама караціна спрыяе хутчэйшаму вывядзенню з арганізма радыенуклідаў. Таму і не дзіўна, што раскупляюцца новыя «сарты» ахвотна і хутка.

Фёдар ГЛІНСКІ.

Мецэнацтва дабрыні

У Івацэвічах створаны філіял Сусветнага фонду місіі міласэрнасці «Навука, рэлігія, медыцына — Чарнобылю».

Заснавальнікамі гэтай грамадскай арганізацыі з цэнтрам у Гомелі з'яўляюцца Аўстралійская хрысціянская місія міласэрнасці «Расія», Англійская армія выратавання, шэраг іншых дабрачынных арганізацый многіх краін свету, а таксама больш за 20 буйнейшых прадпрыемстваў і арганізацый Гомеля.

Віцэ-прэзідэнт філіяла Валерый Стасевіч падкрэсліў, што галоўная задача — аказанне эканамічнай, сацыяльнай і гуманітарнай дапамогі насельніцтву тэрыторый, якія пацярпелі ад катасрофы на Чарнобыльскай АЭС.

Мікалай РЫМАЧ.
г. Івацэвічы.

«Зайцам» и женихам придется раскошелиться

В пять раз увеличится штраф в городском автобусном транспорте для барановичских «зайцев».

Инвалиды первой и второй групп, а также неработающие инвалиды третьей группы будут бесплатно пользоваться автобусами городских маршрутов. Так решили на прошедшей сессии городского Совета.

Шестнадцать рублей вместо восьми станут платить новобрачные Барановичей за регистрацию брака, что вряд ли прибавит им настроения в день торжества...

Виктор ШУРИН.
г. Барановичи.

Ракурс

Каму насіць тыя чаравікі?

Рабочыя цэха № 16 мінскага вытворчага абутковага аб'яднання «Прамень» працуюць у тры змены, выпускаючы ў год 890.000 пар абутку... Так і чуецца пасля гэтага пытанне: «І куды ж ён увесь падзеўся?» Гадаць не бяруся. Але, як сказала начальнік цэха Яўгенія Іосіфаўна Ткачонак, прадпрыемства выпускае столькі абутку, як і ў мінулыя гады. У цэху ж 240 пастаўшчыкоў! 80 працэнтаў неабходнага пастаўляе Расія. А цяпер жа ўсе на бартэр перайшлі. Прычым, на яго дзікі базарны варыянт. Хто сумежніка недапастаўкамі мацней прыцісне, на калені паставіць, той і ў выйгрышы.

Абутак, асабліва мужчынскі, працягвае Яўгенія Іосіфаўна, у нас нядрэнны. На экспарт у Канаду 100.000 пар у год адпраўляем. Не ад добрага жыцця, праўда. Без імпартнай сыравіны і машын нам жа таксама не працягнуць. Нядаўна трактаразаводцы выручылі валютай, дзякуй ім. Не дарма ж, вядома. Але без паліурэтану мы б сталі. Вось так і «круцімся».

Запісаў Міхась ЖЫЛІНСКІ.

НА ЗДЫМКУ:
◆ **На ўчастку па вытворчасці мужчынскага абутку.**

Фота аўтара.

Рэзананс

Думка дэпутата

Дык ці варта збірацца «па воўну»?

Зусім нядаўна на плошчах Мінска ўсе святкавалі перамогу расійскіх дэмакратаў. А сёння, калі беларускі народ абвясціў сваю незалежнасць, а з боку некаторых пераможцаў была заява наконт таго, што ў будучым магчымы тэрытарыяльныя прэтэнзіі да ўсіх суседзяў, акрамя прыбалтыйскіх рэспублік, гэта радасць змянілася на пэўную занепакоенасць. Асабліва турбуе выступ па тэлебачанню 27 жніўня 1991 года мэра Масквы Гаўрыіла Папова. Ён, у адпаведным кантэксце выказаў недавер да «сталінскіх» межаў паміж саюзнымі рэспублікамі і, мякка кажучы, заявіў суседзям Расіі своеасаблівы ўльтыматум. Альбо, маўляў, падпісвайце Саюзны дагавор, альбо мы забяром праз рэферэндум частку Украіны. Казахстана і нават Малдовы — дзе рускае насельніцтва пераважае. Вось табе, бабуля, і Юр'еў дзень! Праўда, назваўшы сярод сваіх суседзяў Беларусь, спадар Папоў не змог нам прад'явіць канкрэтных прэтэнзій.

І гэта не дзіўна. Беларусь з'яўляецца адзінай еўрапейскай краінай, якая ў XX стагоддзі згубіла значную частку сваёй этнічнай і гістарычнай тэрыторыі, спрадвеку заселенай беларусамі.

Пра тое, што ўяўляла Беларусь у канцы XIX — пачатку XX стагоддзя, можна даведацца, прачытаўшы ў часопісе «Неман» (№ 7, 1991) грунтоўны артыкул Яўгена Шыраева «Белорусы: история и территория». Раю асабліва прагледзець нямецкія і расійскія гістарычныя і этнаграфічныя карты, змешчаныя ў гэтым матэрыяле, усім аматарам на беларускія землі, што жывуць у суседніх з Беларуссю краінах, бо, на жаль, Гаўрыіл Папоў не выключэнне. Зыходзячы з яго логікі, мы, калі выйдзем з СССР, можам прапанаваць РСФСР на значнай частцы Смаленскай, а таксама ў некаторых раёнах Пскоўскай і Бранскай абласцей правесці рэферэндум аб далучэнні іх да Беларусі, тым больш, што яшчэ зусім нядаўна такія прапановы ад мясцовага насельніцтва былі. І тут нічога дзіўнага няма, бо на тэрыторыі толькі былой Смаленскай губерні ў другой палове XIX ст. жыло 537 тысяч беларусаў... А калі гэты рэферэндум адбудзецца пад наглядам прадстаўнікоў ААН, членам якой з'яўляецца—у адрозненне ад Расіі — Беларусь, хто можа даць гарантыю, што тэрыторыя Расіі на яе паўночным захадзе не зменшыцца?

Іншая справа, як быць з артыкулам першым і другім Дагавора паміж БССР і РСФСР, падпісаным 18 снежня 1990 года ў Маскве, які такія дзеянні не ўхваляе?

Дык, можа, не варта і плот гарадзіць, бо, пайшоўшы аднойчы па воўну, можна вярнуцца стрыжаным.

І яшчэ мяне, рускага па нацыянальнасці, вельмі кранае тая ўвага, якую абяцае ад імя Расіі Гаўрыіл Папоў усім маім супляменнікам, што жывуць за межамі сваёй этнічнай радзімы. Тым больш, што мэр сталіцы Расіі і СССР гарантуе захаванне ўсіх правоў гэтага насельніцтва на Украіне, Беларусі і іншых рэспубліках. Усё гэта добра, але хто паабяцае такі ж клопат аб 1 206 000 беларусаў, што жывуць у РСФСР і не маюць там сваіх школ, газет, радыё- і тэлеперадач? Можа, давайце разам выконваць артыкул 4 і 5 вышэйзгаданага Дагавора?

Алег ТРУСАЎ,
народны дэпутат БССР,
намеснік старшыні
Цэнтральнай Рады
Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады.

Слова гісторыка

А ці ведаюць у Расіі пра эфект бумеранга?

У тэлепраграме Усесаюзнага тэлебачання «Час» 26 жніўня прагучала паведамленне, хутчэй папярэджанне, ад самага «дэмакратычнага» за ўсю гісторыю Расіі ўрада, які ўзначальваецца Б. Ельцыным. У чым сутнасць паведамлення? Гэта фактычна спроба сілавога ўціску на тыя г. з. «суверэнныя» рэспублікі Саюза, якія заявілі аб сваім імкненні дасягнуць **рэальнага суверэнітэту.** Як толькі гэта іхняя мара пачала набываць канкрэтныя абрысы, адразу ж ад імя ўрада РСФСР было заяўлена, што апошні будзе мець тэрытарыяльныя прэтэнзіі да тых рэспублік, якія не падпішуць Саюзны дагавор.

А ці мае Расія падставы да тэрытарыяльных прэтэнзій Беларусі? Калі адкінуць хлуслівыя падручнікі і даведнікі, якія выдаваліся апошнія 70 гадоў, можна ўбачыць зусім нечаканую карціну. Паспрабуем у кароткіх нататках выявіць яе галоўныя рысы.

Дзякуючы ленінска-бальшавіцкай палітыцы ў выніку Рыжскага міру (1921 год) ад Беларусі (БССР) засталося шэсць паветаў былой Мінскай губерні агульнай плошчай 52,4 тыс. вёрст[2] і з насельніцтвам (на жнівень 1920 г.) 1 353 078 чалавек.

Заходняя частка, у выніку «спрытнага» бальшавіцкага манеўра, разам з Вілейшчынай апынулася ў Польшчы, а ўсходняя — у РСФСР. Віцебшчына, Магілёўшчына, Смаленшчына на падставах таго, што Польшча прэтэндавала на ўсю Беларусь, тэрмінова, перад падпісаннем Рыжскага міру, былі аб'яўлены «Расеяй».

Тым не менш пасля стабілізацыі міжнародных стасункаў ужо ў 1923 г. пачаліся спробы ўрада БССР вярнуць незаконна забраныя ўсходнія землі. Патрабаванні мінскіх бальшавікоў не вельмі палохалі крамлёўскіх палітыкаў, але апошнія добра ўсведамлялі, які рэзананс у свеце выкліча «добраахвотнае» вяртанне зямель вялікім (па памерах) суседам маленькай Беларусі. Тым больш што аб'яўленая з благаслаўлення Петраграда—Масквы БССР у сваім першым варыянце (1919 г.) ахоплівала на ўсходзе ўсю Смаленскую губерню, за выключэннем чатырох яе паветаў. Гэтая мяжа прыкладна адпавядала карце беларускага насельніцтва, створанай акадэмікам Я. Карскім яшчэ ў 1903 г. Варта сказаць колькі слоў пра гэтага чалавека. Яго ніякім чынам нельга падазраваць у звышсімпатыях да беларусаў, ён у дваццатыя гады ўзначаліў кампанію супраць беларусізацыі з пазіцый расійскага шавінізму. Але навуковае сумленне не дазваляла яму хлусіць, як гэта рабілі пазней шмат якія «марксісцкія навукоўцы».

Такім чынам, на пачатку дваццатых гадоў стала рубам пытанне вяртання ўсходніх зямель, анексіраваных **братняй** рэспублікай у час грамадзянскай вайны з агульнымі ворагамі. У 1924 г. было першае вяртанне. Улады Віцебскай губерні звярнуліся да ўрада СССР з прашэннем аб далучэнні ўсёй губерні да БССР. Зрэшты, **аб усёй** гаварыць было не зусім дакладна ўжо таму, што паўночна-заходнія паветы яе яшчэ ў 1920 г. былі перададзены Расіяй буржуазнай Латвіі. Гэтыя паветы — Дзвінскі, Рэжыцкі і Люцынскі, паўдзённыя і цэнтральныя часткі якіх былі заселены пераважна беларусамі (па дадзеных таго ж Я. Карскага, М. Доўнар-Запольскага, Я. Качэра, К. Езавітава і інш). Ад той жа Віцебскай губерні на карысць РСФСР былі ўтрыманы яшчэ тры беларускіх паветы — Веліжскі, Невельскі і Себежскі. Усе пратэсты, патрабаванні ўрада БССР на гэты конт пакідаліся ўрадамі РСФСР і СССР без задавальнення. Гэтая справа цягнулася даволі доўга, але так і не была вырашана станоўча. Вялікія спрэчкі адбываліся і ў адносінах да былых паветаў Магілёўскай губерні. Пасля расфарміравання 25 лютага 1919 г. у Наркамаце зямельных спраў РСФСР з яе была створана Гомельская губерня. А большая частка Горацкага павета і Мсціслаўскі былі далучаны да Смаленскай губерні.

Абедзве — у складзе РСФСР.

Адпаведна з пастановай Прэзідыума Усерасійскага ЦВК ад 3 сакавіка 1924 г. пачалося вяртанне ўсходне-беларускіх земляў БССР. Пры гэтым варта адзначыць той факт, што напаследак расійскія ўлады вывозілі сыравіну, абсталяванне, сельгастэхніку, жывёлу, насенне. Аднак было б няпраўдай сказаць, што яны толькі вывозілі. «Пра гэта сведчаць дакументы, а менавіта выступ на пасяджэнні Саўнаркома БССР А. Р. Чарвякова, дзе ён адзначыў — што «у Магілёве... засяроджаны (перад перадачай.—**А. Ц.**) усе дзіцячыя дамы Гомельскай губерні, і Магілёў, такім чынам, з'яўляецца цэнтрам дзіцячых прытулкаў з моманту пачатку размоў аб перадачы...» Тая ж сітуацыя была і ў Горацкім павеце, калі смаленскія ўлады настолькі выкарысталі прадукцыю саўгасаў, што на пасяўную кампанію 1924 года не хапіла насення. А некаторыя саўгасы прыйшлося ліквідаваць увогуле. Многія саўгасы гэтага рэгіёна па тры месяцы не плацілі работнікам заработнай платы.

Што ж датычыць Мсціслаўскага павета, дык дзякуючы намаганням расійскіх улад яго і ўвогуле «апалавінілі» — паўночную частку пакінулі за сабой. З пастановы прэзідыума Кіславіцкага валаснога выканкама: «Зная тяготение населения б. б. Киславичской, Пирятичской и Ослянской вол. о присоединении обратно к Мстиславскому уезду Белоруссии... ходатайствовать перед ЦИК Белоруссии о присоединении означенных волостей к Белоруссии... крестьяне на своих собраниях поднимают вопрос об обязательном присоединении к Белоруссии и выражают негодование в связи с присоединением их к Великороссии».

Застаецца толькі дадаць, што іхні голас не быў пачуты. У адносінах да вернутых у тым жа 1924 г. частак Віцебскай губерні, дык яны былі прыняты з дэфіцытам бюджэту ў 477 059 руб. 28 кап. золатам! Нагадаем, што на гэты перыяд сярэдняя заработная плата рабочага па Саюзу складала 17,17 руб., а па Беларусі — 20,43 руб. золатам. Красамоўным з'яўляецца і той факт, што ў 23/24 фінансавым годзе тая ж Віцебская губерня дала ў агульныя рэсурсы РСФСР чыстага даходу 1.943.685 руб. 13 кап.

Другое ўзбуйненне, калі БССР былі вернуты Гомельскі і Рэчыцкі паветы, адбылося ў 1926 г. І тут не абышлося без празмерных прэтэнзій з боку нованароджанай Бранскай губерні, вядома, не без падтрымкі з Цэнтра. Калі беларускія прадстаўнікі прад'явілі карту размежавання, зробленую імі адпаведна з маскоўскімі інструкцыямі, прадстаўнікі Бранскага выканкама рушылі ў наступ. Яны, бачачы, што Мінск дэталёва прытрымліваецца папярэдняй дамоўленасці, запатрабавалі, каб на іх карысць быў перададзены Добрушскі раён.

Не столькі іх цікавіў сам раён, колькі папяровы камбінат у Добрушы. Толькі папярэджанне, што калі гэтая прэтэнзія не будзе знята, БССР стане дамагацца выпрамлення мяжы ў бок РСФСР на тэрыторыі, заселенай пераважна беларусамі, астуджала бранскія апетыты.

Усталяванне мяжы ў 1924 г. і 1926 г. не закрыла канчаткова пытанне на Усходзе. У перадваенныя гады, да пачатку масавых рэпрэсій, у паветры і настроях панавала пытанне аб вяртанні Смаленшчыны ва ўлонне Беларусі, але пазней яно было адсунута на другі план. У гэтай сувязі хацелася б спытаць у нашых «верных ленінцаў», чаму яны на працягу ўсяго пасляваеннага часу не ўздымалі гэтага пытання. А падставы былі—яшчэ ў 1921 г. У. І. Ленін, даючы «разное» сваім падначаленым за нездавальняючае выданне «Атласа Расіі» сярод недахопаў пералічваў:

«3. Границы республик (Украина) и автономных областей должны быть везде показаны. Этого не сделано большей частью ни для Украины, ни для Белоруссии...

8. Пропущены из старых карты:

...Смоленск и окружающие губернии (Белоруссия)»

Можа, яны (нашы верныя ленінцы) не паспелі дачытаць поўны збор твораў свайго правадыра? Гэты дакумент памешчаны ажно ў 52 томе!

Вось такія думкі прыйшлі пасля ельцынскай заявы. Адначасна хацелася б адзначыць і другую заяву, але ўжо з вуснаў Івана Сілаева. Апошні, гаворачы аб падзеях мінулага тыдня, заявіў, што «Беларусь здрадзіла, падтрымаўшы ГКЧП». Азіраючы падзеі апошніх сямідзесятых гадоў і згадваючы падзелы Беларусі з ведама і благаслаўлення Крамля (а яны адбываліся ў 1918, 1919, 1920 — два, 1921, 1939, 1940, 1944—1945 — усяго дзевяць), нават самаму апошняму беларускаму падпаску не прыйшло б у галаву ляпнуць, што Расія здрадзіла нам. Здраджваюць не народы і не краіны, а правячая вярхушка. Путч падтрымаў не беларускі народ, а падзелы рабіў не расейскі народ — а гэта рабілі тыя, хто імі кіраваў, у каго ў руках рычагі ўлады.

Думаецца, што І. Сілаеву варта папрасіць прабачэння за такія словы ў раўнапраўнага партнёра Расіі — Беларусі, а шаноўнаму Б. Ельцыну не забываць, што кінутае ім тэрытарыяльнае пытанне — гэта бумеранг, які можа вярнуцца з другога боку.

А. ЦІТОЎ,
гісторык.

Каментарый рэдакцыі

Нам думаецца, што сам факт узнікнення «тэрытарыяльнага пытання» і яго педаляванне некаторымі афіцыйнымі асобамі можа выклікаць толькі шкадаванне. Хочацца верыць, што сур'ёзных падстаў для занепакоенасці тут няма. Бо не можа Расія, якая яшчэ тыдзень назад паўстала перад усім светам мужным змагаром, а затым і пераможцай над сіламі цемры і таталітарызму, дазволіць сабе самой размаўляць з народамі суседніх суверэнных краін мовай ваеннай моцы і шантажу. Як не могуць зведаўшыя свабоду народы скарыцца і паддацца дыктату, адкуль бы ён не ішоў.

Вось чаму мы, беларусы, спадзяёмся, што Дагавор паміж БССР і РСФСР, у якім высокія бакі прызнаюць і паважаюць тэрытарыяльную цэласнасць абедзвюх рэспублік у існуючых цяпер граніцах, не будзе ніколі парушаны. Хацелася б думаць, што заява, якая выклікала ў нас, суседзяў РСФСР, трывогу, не што іншае як недарэчная выпадковасць. Будзем жа і надалей жыць па-суседску, а не перакройваць межы!

***

Сур'ёзную заклапочанасць заявай кіраўніцтва Расіі выразіў Савет Аб'яднанай дэмакратычнай партыі Беларусі. Ён прыняў адпаведны дакумент, надрукаваць які мы, на жаль, не можам з-за адсутнасці газетнай плошчы.

День Союза

«НИНДЗЯ» В НОЧНОМ ГОРОДЕ

Объединила троих молодых жителей Усть-Каменогорска страсть к видеофильмам о похождениях супергероев. Облачившись в соответствующие костюмы и вооружившись самодельными саблями и нунчаками, они в позднее время нападали на прохожих, совершили налет на отделение больницы. Ночные похождения «Ниндзя» пресекла милиция. Народный суд приговорил А. Смирнова к шести годам лишения свободы, С. Котлярова — к трем с половиной годам. О. Корыткин признан невменяемым и от ответственности освобожден.

ПОЛВЕКА В СТРАХЕ

Всего лишь несколько месяцев не дотянул до полувекового срока добровольного заточения житель тверской деревни Плауженица Д. Андреев. Глубоким стариком он открылся людям. Дезертировал с фронта в феврале 1942 года, все это время скрывался у родных. Но сейчас из всей родни осталась у Андреева лишь старшая сестра, которой уже девятый десяток пошел, одолевают болезни. Это обстоятельство осложнило жизнь затворника и вынудило открыть тайну. Его историю рассказала газета «Тверская жизнь».

КПСС НЕТ, НО ОНА ЕЩЕ ПРИСУТСТВУЕТ

Северная Осетия безболезненно расстается с КПСС. Правда, во властных структурах республики до сих пор большинство бывших партаппаратчиков.

Всплывают факты использования служебного положения в корыстных целях высшими эшелонами бывшей партократии: строительство дач, получение квартир, машин без очереди и на подставных лиц. Так, управляющий делами рескома КПСС Юрий Кирилкин списал практически новый автомобиль «Волга» ГАЗ-31М и приобрел его за пять тысяч руб.

В ОКЕАНЕ — ПРОСТОЙ

В самый разгар путины добывающий флот дальневосточного региона может оказаться в затяжном дрейфе. Причина одна: в промысловых экспедициях головного объединения «Дальрыба» на исходе топливо и мазут.

Дефицит топлива — следствие простоя цистерн на многочисленных станциях и в тупиках, невыполнение нефтеперерабатывающими заводами контрактных условий.

МИЛЛИОН В ПОМОЩЬ УБОРКЕ, КТО БОЛЬШЕ!

Миллион рублей решил внести совет Нижегородской товарно-фондовой биржи в созданный ею областной фонд помощи уборке урожая. Средства пойдут на финансирование операций по заготовке, транспортировке, хранению и переработке сельскохозяйственной продукции. Биржа выделила эту сумму из собственной прибыли.

ОМОН ПОКИНУЛ РИГУ

Последний военно-транспортный самолет с бойцами ОМОНа на борту покинул территорию Латвии. Из Риги вывезены 109 бойцов ОМОНа и 15 семей. Рижский ОМОН покинул базу без оружия и теперь направляется к новому месту дислокации. Латвийское правительство гарантировало безопасность бойцам ОМОНа во время эвакуации, а также защиту членов семей, остающихся в республике.

ГОЛОДОВКА ПРОДОЛЖАЕТСЯ

Объявившая неделю назад политическую голодовку группа из 16 ставропольцев с важнейшим требованием — срочно созвать сессию крайсовета народных депутатов — решила продолжить голодовку и после того, как сессия состоялась. Выдвинутое ими предложение об отставке президиума краевого Совета, председателя крайсовета И. Болдырева, председателя крайисполкома В. Травова не получило при голосовании большинства голосов.

СОВЕТСКИЕ НЕМЦЫ ДОВЕРЯЮТ РОССИИ

10 чрезвычайных и полномочных представителей советских немцев обратились к Михаилу Горбачеву с требованием, чтобы подготовка к предстоящему съезду советских немцев была изъята из ведения СССР и передана парламенту России.

Эти представители были избраны на первом этапе съезда немцев в марте текущего года. В их числе — председатель Всесоюзного общества немцев «Возрождение» Генрих Гроут.

ТАСС — «Инфо-нова».

Народная газета

Станіслаў ШУШКЕВІЧ:

«Мяне адрозніває ад Гарбачова адно — я чалавек рашучы»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Змянілася сітуацыя. Калісьці гэтыя людзі з Міжрэгіянальнай дэпутацкай групы і дэмакратычнага руху, да якіх, адразу заўважу, я адносіўся заўсёды з найвялікшай павагай, і сам працаваў у рамках Міжрэгіянальнай групы, былі ў меншасці і аспрэчвалі афіцыйную лінію. Тыя памылкі, якія яны дапускалі тады, не ўспрымаліся балюча. Цяпер гэтыя заявы належаць тым, хто мае фактычную ўладу, і самыя дробныя недакладнасці іх выказванняў могуць успрымацца як праявы імперскіх амбіцый ці не вельмі далікатныя рэкамендацыі ў дачыненні да суверэнных рэспублік. Гэта калі і прыносіць, то вельмі падазроны, сумніцельны палітычны капітал тым дзеячам, якія цяпер на ўзлёце.

— І ўсё ж такі я папрасіў бы Вас вярнуцца да пытання пра змены ў тэксце Саюзнага дагавора зыходзячы з сённяшняй сітуацыі.

— У нас быў падрыхтаваны праект пастановы па гэтаму пытанню. У свой час мы зрабілі вельмі істотныя заўвагі па тэксту Саюзнага дагавора, і мне да сённяшняга дня незразумела, адкуль з'явіўся той апошні варыянт Саюзнага дагавора. Кіраўнік дэлегацыі рэспублікі, вядома, не мае права мяняць тое, што было ўзгоднена больш прадстаўнічымі камісіямі. Я асабіста быў катэгарычна не згодзен з артыкулам 23, які прадугледжваў увядзенне Дагавора ў дзеянне з моманту падпісання без ратыфікацыі парламентамі рэспублікі. Па-другое, мы заўсёды настойвалі на тым, каб разам з самім Дагаворам былі падпісаны і дадаткі, у прыватнасці, пратакол, які вызначае працэдуру вырашэння цэлага шэрага пытанняў. На падставе таго новаагароўскага Дагавора цэнтр мог рабіць што хацеў. Цяпер такой магчымасці мы яму не дадзім.

— Яшчэ адным з асноўных вынікаў разгрому змовы супраць Канстытуцыі і Прэзідэнта стала рэзкае ўзмацненне пазіцыі Расіі. Ці не існуе такой пагрозы, на Вашу думку, што Расія займе месца цэнтра ў адносінах да іншых рэспублік?

— Па-першае, заўважце, на працягу ўсёй нашай гісторыі ў складзе СССР мы атаясамлівалі цэнтр і Расію. Не было Кампартыі Расіі, Акадэміі навук Расіі, але падсвядома была Расія. Цяпер Ельцын, аб'яднаўшы вакол сябе патрыётаў Расіі і ўсвядоміўшы, што РСФСР мае такую ж складаную структуру, як і Саюз, абвясціў аб тым, што ад імя ўсіх гэтых аўтаномных рэспублік, краёў і абласцей мае права выступаць толькі Расія. Вось чаму час ад часу расійскія падыходы нагадваюць падыходы цэнтра мінулых гадоў. Я асабіста спадзяюся, што гэта толькі першае эмацыянальнае ўспрыняцце. Так ці інакш падобныя (спадзяюся — паспешлівыя) заявы не спрыяюць аб'яднанню. Перакананы, што сапраўдны рускі патрыятызм будзе на адпаведным узроўні інтэлігентнасці і дэмакратычнасці.

— А ці можа на змену старой аўтарытарнай сістэме прыйсці новая сістэма, але такая ж аўтарытарная?

— Можа. Многае залежыць ад нашай юрыдычнай свядомасці. Мы павінны так вызначыць палажэнні новага Дагавора, каб у ім зусім не засталося месца для аўтарытарызму. І павінны заключаць дагаворы не з Ельцыным, з Ландсбергісам ці Краўчуком, а дагаворвацца з Літвой, Украінай і Расіяй. Гарантыі супраць аўтарытарных праяў мы павінны ствараць высокай юрыдычнай кваліфікацыяй тых структур і асоб, якія стаяць на чале рэспублік.

— Прыбалтыйскія рэспублікі Латвія, Літва і Эстонія першымі падышлі да мяжы поўнай дзяржаўнай незалежнасці, цяпер на ўсю моц разгортваецца працэс іх дыпламатычнага прызнання. Як ставіцца да гэтых працэсаў Вярхоўны Савет Беларусі? Ці ўсё тут гладка, ці не існуе пэўных тэрытарыяльных праблем, якія патрабуюць урэгулявання?

— Дыскусію паміж нашымі гісторыкамі, краязнаўцамі, спецыялістамі па этнасу — беларускаму, літоўскаму — узгадваць не буду, ёй нямала старонак прысвяцілі перыядычныя выданні. Перакананы, што справядлівых граніц не існуе, дакладней, яны могуць існаваць у галаве чалавека. Бо ў рэальнасці мы часцей за ўсё маем такую з'яву, як перакрыццё этнасу, калі разам жывуць два этнасы, нават тры, чатыры і г. д. Цяперашнія межы паміж рэспублікамі былі праведзены ў свой час сталіністамі, што дазваляе з падазронасцю да іх адносіцца. Ёсць таксама многа аргументаў, якія ўспрымаюцца вельмі балюча беларусамі, але нам трэба недзе ўзняцца над усім гэтым, і перш за ўсё таму, што на Беларусі ў існуючых цяпер межах ёсць усе падставы для развіцця культуры, мастацтва, сапраўднай дзяржаўнасці. Узнімаць тэрытарыяльнае пытанне цяпер значыла б правакаваць людзей, сеяць падазронасць. Нельга гэтага рабіць. Трэба зыходзіць з таго, што ёсць, вось чаму я асабіста падтрымліваю так званы нулявы варыянт. А спрэчныя пытанні, калі іх існаванне прызнаецца абодвума бакамі, лепей за ўсё вырашаць пасля ўсебаковага прызнання самастойнасці рэспублік на аснове, напрыклад, кампенсацый ці па нейкай іншай формуле. Адно нельга рабіць — сеяць падазронасць і тым самым псаваць адносіны з суседзямі.

— У апошні час афіцыйныя прадстаўнікі расійскага ўрада заяўляюць, што ў Расіі няма тэрытарыяльных прэтэнзій ні да адной з рэспублік, але Расія занепакоена тым, што ў суседніх рэспубліках могуць усталявацца нацыянальна-камуністычныя рэжымы. Ці ёсць небяспека ўсталявання такога рэжыму на Беларусі?

— Пачнём з таго, што падобныя заявы я асабіста кваліфікую як умяшанне ва ўнутраныя справы суверэнных рэспублік. Ніхто не мае права выражаць такім чынам сваю занепакоенасць. Народу Беларусі трэба вырашаць лёс Беларусі, яму адзінаму. Я не лічу абавязковым сацыялістычны выбар, але я з пэўнымі сімпатыямі да яго стаўлюся. У апошні час усё часцей даводзіцца сустракацца з тым, што можна ахарактарызаваць як падмену паняццяў, калі сацыялістычны выбар атаясамліваецца з нацыянал-камунізмам. Ёсць і другая крайнасць, калі прапаведуецца сацыялізм на манер Паўночнай Карэі ці Кубы. Але ў нас іншы тэмперамент, іншы падыход да спраў, памяркоўнасць нашых людзей агульнавядома. Выключыць з нашага грамадства прыхільнікаў сацыялістычнага выбару толькі з-за таго, што вышэйшыя партыйныя дзеячы скампраметавалі сябе, было б недазваляльнай памылкай. Так, дзейнасць Кампартыі Беларусі прыпынена, але ж ёсць яшчэ прыкладна паўмільёна яе членаў, свядомых дарослых людзей, якія могуць адрадзіць партыю як партыю парламенцкага тыпу. Дык што, зрабіць усіх іх ізгоямі?! І ў першую чаргу я спадзяюся на разуменне тых, хто яшчэ зусім нядаўна быў у такім жа становішчы. Я спадзяюся на інтэлект і паслядоўнасць дзеянняў кіраўніцтва БНФ, што яно не дазволіць сваім прыхільнікам імкнуцца вырашаць чый-небудзь лёс нецывілізаванымі, дзікунскімі метадамі.

Цяпер прыняты закон, які прыпыняе дзейнасць КПБ, але нельга нікога лічыць злачынцам, пакуль гэта не вырашыць следства і суд. Што датычыць Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, мы павінны зрабіць усё, каб забяспечыць аб'ектыўнасць і непрадузятасць гэтага следства. Выступаць тут з нейкімі прагнозамі я не бяруся. Адно бясспрэчна, правапрымальнікам КПБ можа быць толькі партыя парламенцкага тыпу. Кіраўніцтва КПБ, праўда, даволі даўно сцвярджае, што беларуская кампартыя стала на парламенцкі шлях, але гэта жарты. Дастаткова глянуць у тэлефонны даведнік урадавай сувязі, і вы ўбачыце, хто з хатняга тэлефона мог да 25—27 жніўня даваць парады членам урада і Вярхоўнага Савета. Кіраўніцтва ЦК КПБ накіравала на маё імя заяву аб жаданні перадаць значную частку партыйнай маёмасці на карысць дзяржавы. Калі б гэтае жаданне ўзнікла яшчэ двума тыднямі раней, то, мяркую, і пытанне аб кампартыі Беларусі ў дачыненні да прыпынення яе дзейнасці магло б быць спрэчным.

— Станіслаў Станіслававіч, прайшла сесія Вярхоўнага Савета рэспублікі, прайшоў ужо тыдзень пасля яе, але тым не менш ніякіх зменаў ні ў складзе Прэзідыума Вярхоўнага Савета, ні ў складзе Савета Міністраў рэспублікі не адбылося, за выключэннем добраахвотнага выхаду на пенсію Старшыні Вярхоўнага Савета М. І. Дземянцея. Але ж мы таксама памятаем, што пазіцыя кіруючых органаў рэспублікі ў тыя змрочныя дні перавароту была далёка не бездакорнай. Дык чым растлумачыць тады такое бяздзеянне і адсутнасць прынцыповых рашэнняў?

— Вы апярэджваеце падзеі, змены будуць і ў хуткім часе. Гэта не толькі тычыцца ўрада, але і іншых дзяржаўных структур. Але толькі ў адпаведнасці з законам, толькі на падставе Канстытуцыі. Я не выключаю, што хтосьці з тых, хто зрабіў грубыя палітычныя памылкі ў час трагічных падзей, пераасэнсуюць свае паводзіны. Увогуле я не прыхільнік празмерна жорсткіх мер, многім у тыя дні давялося адчуць разгубленасць, хоць у пэўным сэнсе тыя падзеі сталі своеасаблівай праверкай на дэмакратычную сталасць.

— Ці зможам мы пайсці заходнееўрапейскім шляхам, калі камуністычныя партыі зведалі прынцыповыя ўнутраныя пераўтварэнні, на іх базе, як у Польшчы, Венгрыі, былі створаны новыя партыі левай арыентацыі і разам з тым працягваюць існаваць нешматлікія партыі, якія аб'ядналі артадаксальную частку былых камуністаў?

— Мы можам пайсці і такім шляхам, але я не хацеў бы даваць ніякіх рэкамендацый.

— Станіслаў Станіслававіч, пасля вядомых красавіцкіх падзей можна было пачуць такія размовы, што С. Шушкевіч здрадзіў, што той С. Шушкевіч, які быў на чале левых, дэмакратычных сіл, змяніў сабе самому, што ён стаў бюракратам. Як Вы самі ставіцеся да гэтых размоў і як вызначаеце сваё месца у сённяшняй беларускай палітыцы?

— Калі быць зусім шчырым, то ў нас на Беларусі заўсёды быў левы рух і моцны правы рух, пры аслабленым цэнтры. А я б хацеў, каб цэнтр быў моцны, бо будучыня так ці інакш належыць цэнтрысцкай палітыцы. Таму мой абавязак на гэтай пасадзе—рабіць усё тое, каб людзі прыходзілі да паразумення паміж сабой. Я ўвесь час пераконваюся ў тым, што большасць нашых праблем з-за нашай неадукаванасці, палітычнай недасведчанасці і г. д. Калі я працаваў як выкладчык, то ўвесь час трымаўся таго перакanання, што студэнт, які штосьці добра зразумеў,—гэта якасна іншы студэнт. Так і з палітыкам. Я імкнуўся да таго, каб выключыць падазронасць і наладзіць дастойнае ўзаемадзеянне паміж рознымі палітычнымі сіламі.

Калі палітычныя згуртаванні добра ўсведамляюць мэты і імкненні іншых згуртаванняў, то адкрываецца свядомы шлях да згоды. Мы па-ранейшаму дрэнна слухаем адзін аднаго, імкнёмся рашучымі захадамі пераканаць апанентаў, зламаць іх, а нярэдка і проста зневажаем.

— А ці не баіцеся Вы, што Вас напаткае лёс М. Гарбачова, які спрабаваў увесь час балансаваць паміж рознымі плынямі і ўрэшце застаўся ў адзіноце?

— Мяне адрознівае ад Гарбачова адно — я чалавек рашучы, і, калі я перакананы, што трэба дзейнічаць пэўным чынам, я дзейнічаю менавіта так. Цэнтрысцкая палітыка — не значыць пагадняльная ва ўсім без выключэння. Гарбачоў увесь час знаходзіў шлях, каб ладзіць з усімі, і сам стаяў па-над рознымі групавымі канфліктамі. Захад за гэта яго ўхваляў. А да чаго гэта прывяло — вы самі бачыце... Цяпер, што да абвінавачванняў у мой адрас: іх шмат, але не ўсе яны слушныя. Вазьміце «Вячэрні Мінск» за апошнія два гады, а тым больш — новыя дэмакратычныя газеты. Я ўжо не гавару пра лістоўкі, што дзесяткамі тысяч друкаваліся перад выбарамі. Скажу адно — ніякая крытыка з пазіцый той ці іншай сілы не зможа зруйнаваць мае катэгарычныя перакананні. А калі я зразумею, што яны ўваходзяць у супярэчнасць з думкай большасці людзей, або ўсвядомлю, што памыляўся, у мяне хопіць мужнасці адысці ад палітычнай дзейнасці.

— Станіслаў Станіслававіч, дазвольце яшчэ адно пытанне ў форме асабістага назірання. Яшчэ зусім нядаўна над Вашай галавой у гэтым пакоі вісеў партрэт Леніна. Цяпер яго няма. Гэта таксама справа прынцыпу ці як?

— Тут сапраўды вісеў партрэт Леніна. Застаўся ён мне ад папярэднікаў. Калі пачаўся ў маім кабінеце рамонт, я папрасіў яго зняць. Да Леніна ў мяне складаныя адносіны. Як да філосафа, поўны збор твораў якога стаіць у мяне дома і быў у свой час набыты сумленна, як да вучонага, у якога я адшукваю шмат карыснага, як да тактыка, які дэманструе дасканалыя і гібкія метады барацьбы і метады заваёвы паплечнікаў, — я стаўлюся пазітыўна. Ды і ў чыста чалавечых справах не заўсёды трэба звяртацца да Карнегі, а час ад часу і да Леніна. І ўсё ж я хацеў бы, і так будзе, каб у маім кабінеце вісеў партрэт чалавека, гуманізм якога быў бы вышэй усялякіх падазрэнняў.

— І хто гэта?

— Беларусь дала багата такіх людзей — ад Сімяона Полацкага, Францыска Скарыны, Еўфрасіні Полацкай да Янкі Купалы. Гэта тыя гістарычныя асобы, партрэты якіх нельга будзе зняць ні па якіх палітычных ці навуковых падставах. Ведаеце, быў час, калі я купіў партрэт Гарбачова, паставіў яго ў кабінеце. Было гэта пасля яго першай прэс-канферэнцыі з французскімі журналістамі. Тады я ўбачыў нашага савецкага палітычнага дзеяча, які здольны свабодна падтрымліваць гутарку з журналістамі... Я быў у захапленні. Пазней зразумеў, што такая ўласцівасць неабходная, але недастатковая — уласцівасць сапраўднага дзяржаўнага дзеяча.

— Як Ваша сям'я ставіцца да Вашых абавязкаў, да таго, што Вы з ранку да вечара на працы?

— Мая сям'я заўсёды адмоўна ставілася да майго пераходу на новую работу. Мабыць, толькі дачка мяне разумее. На жаль, мне не так часта даводзіцца быць разам з сям'ёй, але шмат з чым яны ўжо звykліся і мужна пераносяць мае новыя абавязкі, за што ім дзякую.

— Дзякую і Вам, Станіслаў Станіслававіч, за гутарку.

Гутарку вёў Анатоль МАЙСЕНЯ.

Мы будзем побач, мы будзем разам

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

мысловай тэхналогіі і г. д. Мацней любых доказаў, менавіта тут, у эканоміцы, ствараюцца гарантыі палітычнай свабоды і дзяржаўнай незалежнасці.

Пётр Краўчанка заключыў сваю прамову на прэс-канферэнцыі словамі: «Дай Бог, каб поўная свабода прыйшла на зямлю Украіны. Мы будзем побач, мы будзем разам». Зала адгукнулася апладысментамі. На гэтым афіцыйная цырымонія была завершана, а Дагавор пачаў адлічваць першыя гадзіны свайго паўнапраўнага існавання.

З часу падпісання Дагавора, зноў жа нагадаю, прайшло меней года. Але які гэта быў час! Падпісвалі яго ў лістападзе мінулага года адны рэспублікі, а абменьваліся ратыфікацыйнымі граматамі на зыходзе лета 1991 года зусім іншыя — з іншым узроўнем нацыянальнай самасвядомасці, на іншай ступені палітычнай і эканамічнай незалежнасці, з непараўнальнымі здабыткамі дзяржаўнага суверэнітэту і свабоды. І тым больш значным паўстае падпісаны паміж Украінай і Беларуссю Дагавор, бо яго палажэнні ўжо прайшлі праверку на трываласць радыкальнымі палітычнымі зменамі. І варта сёння адзначыць, што абодва бакі захавалі вернасць духу і літары Дагавора, гэту вернасць не пахіснулі ніякія падзеі.

«Аксамітная, ці пяшчотная рэвалюцыя» віхрам пранеслася над Украінай, як і над усім Саюзам. Не, у час нашага знаходжання ў Кіеве не было грандыёзных маніфестацый «рухаўцаў», не грымелі на кіеўскіх плошчах і вуліцах здравіцы ў гонар «вольнай Украіны», не асаджаў разгарачаны натоўп партыйныя будынкі. Рэвалюцыйная паводка прайшла, і рака зноў вярнулася ў свае берагі. Але змянілася яе цячэнне, змянілася палітычная сітуацыя на Украіне, змяніліся самі людзі. Вядома, лічаных гадзін, якія заставаліся ў нас да адлёту, не хапіла, каб разабрацца ва ўсім дасканала, і ўсё ж за прыкметамі новага далёка хадзіць не патрэбна было.

«Пяшчотная рэвалюцыя» нанесла знішчальны ўдар Кампартыі Украіны. Яе лідэры, як потым аказалася, былі ў адной запрэжцы са змоўшчыкамі з Масквы. Праз некалькі дзён пасля правалу дзяржаўнага перавароту ўкраінскія газеты надрукавалі сакрэтную дырэктыву ЦК КПУ абкамам партыі. У дырэктыве была пастаўлена канкрэтная задача ўмацоўваць рэжым «надзвычайшчыны». Тым самым лідэры КПУ падпісалі сабе як палітыкі смяротны прыгавор. Скандал атрымаўся таксама надзвычайны. Леанід Краўчук, Старшыня Вярхоўнага Савета Украіны, які ў апошні час увасабляе рух да незалежнасці і суверэнітэту, публічна адмовіўся ад свайго членства ў КПСС—КПУ. На нечарговай сесіі Вярхоўнага Савета было вырашана распачаць расследаванне, дзейнасць Кампартыі прыпынілі, а яе маёмасць часова перадалі на баланс Вярхоўнага Савета Украіны. Штосьці дасталося і «Руху» — яго кіраўніцтва адзначыла наваселле ў будынку кіеўскага абкама партыі. Цяпер над былымі партыйнымі будынкамі дзе-нідзе трапечуцца жоўта-блакітныя сцягі.

Па ўсёй бачнасці, Украіна ў сваім ачышчэнні ад прывідаў камунізму пайшла далей за нас — на той жа нечарговай сесіі была зменена афіцыйная назва дзяржавы, прэч адкінуты вызначэнні «савецкая» і «сацыялістычная», нават «рэспубліка» і тая не ўстаяла перад рэфарматарскім націскам. Цяпер Украіна афіцыйна называецца толькі Украінай, і ніякіх болей дапаўненняў. Дэмакратычны ўраган таксама змёў с паліц кіёскаў рэспубліканскія партыйныя выданні, што ўвогуле гучыць дзіўна. Закрыты чатыры масавыя газеты, іх далейшы лёс яшчэ вырашаецца. Рэвалюцыя перайменаванняў прайшлася і па кіеўскіх вуліцах і плошчах. З тых памятных дзён плошча Леніна носіць назву плошчы Незалежнасці, а грандыёзны манумент правадыру ўсіх народаў быў адгароджаны ад вачэй людскіх драўлянымі шчытамі — жыць яму, відаць, засталося нядоўга. І ўсё ж такі рэвалюцыйны ўздым не выклікаў хвалю вандалізму і здзекаў над памятнікамі, як гэта было ў Маскве. У Кіеве ўсё праходзіла больш стрымана і арганізавана, хоць і прынятыя ў выніку рашэнні не ўступаюць сваёй радыкальнасцю тым, што былі прыняты ў Расіі.

Яшчэ днямі ў Кіеве адбылася падзея, якая гаворыць аб тым, што рана яшчэ адпяваць партыю камуністаў. Незвычайнасць гэтай падзеі ў тым, што ўпершыню за многія дзесяцігоддзі пленум ЦК КПУ прайшоў у падполлі. Аднак загнаныя «пяшчотнай рэвалюцыяй» у падполле камуністы паказалі сябе дастойнымі нашчадкамі бальшавікоў, выказаўшы на пленуме рашучасць змагацца да канца. Якім будзе канец? На гэта пытанне так проста і не адказаш.

А калі пакінуць убаку ўсе гэтыя палітычныя катаклізмы ды павярнуцца тварам да больш простых, надзённых праблем, то Кіеў мала чым адрозніваецца ад Мінска. І жыццё для простага кіяўляніна абарочваецца тымі ж клопатамі, як і для мінчан. Мабыць, толькі адно знешняе адрозненне — у іх замест нашых «візітак» купоны. А па сутнасці адно і тое ж. Паўсюды чэргі — за гарэлкай, за бензінам, за каўбасой... і чэргі, як і ў нас, на ўсякі выпадак.

Дзе разумееш мітуслівасць нашага існавання, дык гэта ў Кіева-Пячэрскай Лаўры і Сафійскім Саборы. Там прайшлі апошнія гадзіны нашай кіеўскай паездкі. На нас глядзелі неверагодныя залатыя скарбы са скіфскіх курганоў, непаўторныя фрэскі старажытных рускіх майстроў. Для гэтых шэдэўраў час не існуе...

Анатоль АНАТОЛЬЕЎ.
Кіеў — Мінск.

Заявление Президента СССР и высших руководителей союзных республик

(Окончание. Начало на 1-й стр.)

— совет представителей народных депутатов по принципу равного представительства от союзных республик по 20 депутатов из числа народных депутатов СССР и республик, делегированных их Верховными Советами, с целью выполнения законодательных функций и разработки новой Конституции Союза суверенных государств;

— государственный Совет в составе Президента СССР и высших должностных лиц союзных республик для согласованного решения вопросов внутренней и внешней политики, затрагивающих общие интересы республик;

— для координации управления народным хозяйством и согласованного проведения экономических реформ создать временно межреспубликанский экономический комитет с представителями всех республик на паритетных началах.

Проект Конституции после его подготовки должен быть рассмотрен и утвержден парламентами союзных республик, а окончательное принятие осуществлено на съезде полномочных представителей союзных республик.

Подтвердить сохранение статуса народных депутатов СССР за всеми избранными депутатами на весь срок, на который они были избраны.

В связи с этим мы обращаемся к Съезду с просьбой временно приостановить действие соответствующих статей Конституции СССР.

4. Заключить соглашение на принципах коллективной безопасности в области обороны в целях сохранения единых Вооруженных Сил и военно-стратегического пространства, проведения радикальных реформ в Вооруженных Силах, КГБ, МВД и Прокуратуре СССР с учетом суверенитета республик.

5. Подтвердить строгое соблюдение всех международных соглашений и обязательств, принятых на себя СССР, включая вопросы сокращения и контроля над вооружениями, внешнеэкономические обязательства.

6. Принять декларацию, гарантирующую права и свободы граждан вне зависимости от их национальности, места проживания, партийной принадлежности и политических взглядов, а также права национальных меньшинств.

7. Просить Съезд народных депутатов СССР поддержать обращение союзных республик в ООН о признании их субъектами международного права и рассмотрении вопроса об их членстве в этой организации.

В связи с безотлагательностью проведения указанных мер, диктуемых сложившейся ситуацией, мы обращаемся к Съезду срочно принять решение по предложенным вопросам.

Заявление подписали:
Президент Союза ССР и высшие руководители РСФСР, Украины, Белорусской ССР, Республики Узбекистан, Казахской ССР, Азербайджанской Республики, Республики Кыргызстан, Республики Таджикистан, Республики Армения, Туркменской ССР.

ЗАРУБЕЖЬЕ

⊙ ТАСС ⊙ ИАН ⊙ Инфоновости ⊙ «Народная газета» ⊙

Лазеров станет больше...

Министерство торговли США опубликовало новый список товаров, экспорт которых в Советский Союз будет осуществляться лишь с разрешения правительства страны, сообщает газета «Нью-Йорк таймс».

Как отмечают специалисты, на сей раз список гораздо короче. Сняты ограничения на экспорт компьютеров, лазеров, авиа- и ракетных двигателей. Сохраняются ограничения на вывоз в Советский Союз современных систем связи, включая волоконно-оптические и микроволновые системы, ряда материалов и видов оборудования, которые используются при разработке вооружений в рамках программы «звездных войн» и технологии «Стелс».

Возможны финансовые претензии

Правительство Швеции признало независимость трех прибалтийских республик.

Как известно, в свое время Швеция признала включение их в состав СССР де-юре. В послевоенные годы шведское правительство передало Советскому Союзу золотые запасы прибалтийских стран. Как ожидается, в ближайшее время Литва потребует от Швеции компенсации за 1,2 тонны золота. Золотые запасы Эстонии в шведских банках составляли 2,9 тонны.

Таким образом, признание Эстонии, Латвии и Литвы в качестве суверенных государств может обойтись шведской казне в приличную сумму, если прибалты не посчитают необходимым адресовать свои финансовые претензии к союзному правительству.

...А Муссолини остается

Одна из крупнейших газет Италии «Ла Репубблика» комментирует начатую в стране кампанию по переименованию городских улиц, носящих имена Маркса, Ленина, Тольятти. Газета отмечает наличие крайне противоположных точек зрения по данной проблеме: от признания «законности и необходимости» данной акции до оценки ее как «отголоска маккартизма» и проявления «грубой и тупой нетерпимости». В ходе дискуссии возникли предложения обратить сначала внимание на монумент в честь Муссолини, который до сих пор возвышается перед олимпийским стадионом.

Норьега: век воли не видать?

В США 4 сентября начнется судебный процесс над бывшим панамским диктатором Мануэлем Норьегой.

Он обвиняется в причастности к наркобизнесу и организации перевозок кокаина через Панаму во многие страны мира.

Тема для размышления

Не поднимай лом!

«Дойдет ли очередь до нас?» — вопрос, который задаю себе в последние месяцы... Из разных уголков Советского Союза и Восточной Европы приходят сообщения о разрушении или демонтаже памятников Ленину, Сталину, Советской Армии...

Это уже было в нашей истории. Минск ранних шестидесятых, еду в троллейбусе по проспекту из дома в школу. Троллейбус вдруг остановился у Дворца профсоюзов, движение перекрыто, недолгая тишина, затем взрыв — бух! Происходит эпохальное событие: взрывают пьедестал и фундамент памятника И. В. Сталину, который стоял в своей бронзовой шинели напротив трибуны и сквера у самого проспекта на теперешней Октябрьской площади.

Да, трудное это дело — убирать памятники. Труднее, чем ставить? Вряд ли, но что-то неодолимо связывает эти события: воздвижение монумента и его ниспровержение. Из праха — и в прах...

Чуть ли не вся письменная восточнославянская история начинается с опрокидывания монумента. Киевляне, как отмечают многие летописи, во время христианского крещения в X веке, свергают Перунова Идола в Днепр, и он долго-долго плывет, сопровождаемый проклятиями с берега. Одна вера сменяла другую, но желание воздвигать монументы, ставить памятники новым богам не проходило. Христианство вроде бы отвергает скульптурное изображение Бога («не сотвори кумира!»), но кумиром становится сам знак креста, символ, олицетворение некоего возвышенного начала, но в то же время и символ страданий, искупления.

Долгое время памятники (храмы, кресты, часовни) ставятся только богам, лишь Ренессанс возрождает римскую традицию ставить памятники людям.

У римлян, надо сказать, постановка памятников имела вполне целенаправленный идейно-политический смысл. Приходил новый Цезарь, и, убирая памятники предыдущему правителю (часто руками толпы), он не без удовольствия воздвигал памятники (руками услужливых зодчих и скульпторов) себе самому. Смысл понятен: вот он Я, любите и поклоняйтесь, хотя можете даже не любить, но поклоняйтесь обязательно. Памятники «украшали» римский форум, как правило, на период жизни императора, хотя некоторые скульпторы и переживали свои модели. Прижизненная слава, а вернее, смесь страха, покорности и самоуничижения в душах подданных, нужны были правителям как механизм власти.

Количество сталинских памятников, конечно, сильно поуменьшилось после шестидесятых годов. Ставили, ставили, а потом стали их рушить. Не любим, и все тут! И здесь как-то тоже проглянула неистребимая вера в загробие — на этот раз со стороны подданных. Дескать, вот он, гад, надеялся, что будет жить, хоть и бронзовый, а мы ему посмертно смертный приговор — высшую меру нашего наказания. Хотя есть в этом, думается, что-то холопское, самоуничижительное: ведь на себя же направляли нож бульдозера, в **свое** прошлое, в **свое** неразумение.

Ленинские памятники, однако, у нас пока стоят (как и памятники последней войне), хотя попытки «обмазать» их тоже были. Стоит их в белорусских селах и городах, конечно, очень и очень много, как говорится, к месту и не к месту. И тут из песни слов не выкинешь: ведь любили, ведь поклонялись, чего же теперь-то краской или бульдозером?'

С самого начала постановка ленинских монументов носила плановый, государственный, одобряемый свыше характер. Что и говорить, если даже ставить или не ставить памятник Ильичу в каком-нибудь маленьком белорусском городке решал Совмин Союза, или Центр, как сейчас модно стало называть Москву. (А мы все, стало быть, окраины?). Проект памятника и его модель одобрял или отвергал опять-таки Минкульт Союза руками своей высокой комиссии.

Пришлось и мне как-то участвовать в рассмотрении очередного памятника Ленину. Скульптор, надо признать, был талантлив, но именно этот факт почему-то не понравился минкультовской московской комиссии. Один из ее членов так прямо и начал речь: «Автор, конечно, талантлив...» Дескать, желательно поменьше таланта, но побольше... чего? Странное дело, но в головах членов комиссии уже как будто существовал некий идеальный образ памятника, которому и надо следовать. Попытки скульптора следовать себе, своим чувствам и собственному пониманию ленинских идей были начисто и бесповоротно отвергнуты. «Не похож» — формулировка скрипнула, как гильотина по живой шее ваятеля. Скульптор робко (комиссия любила почитание, а автор очень хотел увидеть свой памятник в натуре) пытался объяснить, что он его, Ильича, живым никогда не видел, стало быть, и не должен искать особых фотографических деталей, а должен выражать свои искренние (к несчастью!) чувства и мысли. Нет, и все...

Тут самое время остановиться и спросить: к чему же призывает (если призывает) автор этих строк? А призывает он только к одному: не сносите памятники, пожалуйста! Плохие и хорошие, талантливые и бездарные — мы их сами поставили и они остались — нет, не кумирами, кумиров уже нет, но документами нашей эпохи. А эти документы очень нужны человеку, чтобы видеть все — и свои прошлые успехи, и свои (прости, Господи!) ошибки. Оставим памятники даже тем, кто, не мудрствуя лукаво, в ослеплении взрывал перед этим и христианские монументы. Поспешный снос, полуночный демонтаж как раз-таки и выдают нашу необъективность и, не совсем чистую совесть. Оставьте их — и плохие, и хорошие — и гениям, и злодеям, чтобы научить своих детей: не поклоняться новым идолам взамен старых, но ценить прежде всего вечные Человеческие ценности среди единовременных политических божков и алтарей. Как-то обнадеживает, правда, заявление народофронтовцев, что они, «в случае чего», не будут уничтожать памятники. Порукою этому вроде бы служит и вклад самого З. Позняка в дело охраны памятников (книга «Рэха даўняга часу»). Не надо, однако, свозить их даже «в особое место», как предлагает лидер оппозиции. Ведь памятник остается документом, когда он часть своего архитектурного окружения, своей «среды обитания». Пусть уж стоят бронзовые люди и тихо рассказывают будущим поколениям о своих победах и своих грехах. Стоят же в Париже бронзовые коммунары и их жестокий подавитель — генерал Галифе. Стоят в США памятники южанам и северянам—противникам в Гражданской войне. Может, потому и нет там новых гражданских войн, что «помирились» памятники, не воюют больше бронзовые кумиры, а, стало быть, примирились и живые люди? А гнев, махание ломом, ненависть не лучше ли вообще изживать из жизни человеческой? Ведь и в семье, и в обществе эти чувства ничего хорошего не приносили. Задумайтесь над этим.

Алексей ЛАДОВ,
архитектор.

Спорт

ФУТБОЛ

1 сентября московский «Спартак» разгромил минское «Динамо» — 4:0.

Остальные матчи тура принесли такие результаты: «Торпедо» — «Черноморец» — 1:2, «Шахтер» — «Локомотив» — 0:0, «Днепр» — «Металлист» — 3:0, «Памир» — «Спартак» (Владикавказ) — 2:0, «Динамо» (Киев) — «Арарат» — 4:3, «Динамо» (Москва) — «Металлург» — 1:1.

Игры следующего, 25-го тура пройдут 7, 8 и 9 сентября. А 4 сентября — матчи 1/16 финала Кубка СССР.

Турнирная таблица чемпионата (положение на 2 сентября)

	И	В	Н	П	М	О
«Спартак» (Москва)	**24**	**14**	**6**	**4**	**43-23**	**34**
ЦСКА	**24**	**13**	**8**	**3**	**46-26**	**34**
«Торпедо»	**24**	**10**	**9**	**5**	**31-16**	**29**
«Динамо» (Киев)	24	10	8	6	36-29	28
«Днепр»	23	8	9	6	22-20	25
«Динамо» (Минск)	**24**	**8**	**9**	**7**	**23-23**	**25**
«Шахтер»	24	6	13	5	27-26	25
«Черноморец»	23	5	15	3	27-20	25
«Динамо» (Москва)	24	9	6	9	30-28	24
«Арарат»	23	9	4	10	24-26	22
«Памир»	24	5	11	8	20-26	21
«Металлург»	24	6	7	11	16-28	19
«Спартак» (Владикавказ)	24	5	8	11	26-36	18
«Пахтакор»	24	5	7	12	26-37	17
«Локомотив»	**23**	**5**	**7**	**11**	**16-34**	**17**
«Металлист»	**24**	**4**	**9**	**11**	**19-34**	**17**

БАСКЕТБОЛ

Баскетболистки Ленинграда и Риги, представленные в основном спортсменками «Спартака» и ТТТ, вышли в четвертьфинал традиционного турнира «Европейские звезды», проводящегося ежегодно во Французском городе Тулуза. В последних матчах в группах ленинградки обыграли команду Белграда — 90:68 и итальянского города Приоло — 95:76, но уступили спортсменкам из французского Шаля — 97:115, а рижанки победили баскетболисток Миранда (Франция) — 75:65 и Софии — 101:35.

ВЕЛОСПОРТ

Хотя француженка Лиди Люка выиграла уже три этапа на многодневной гонке «Финистер», после шести этапов лидером остается велосипедистка из Литвы Дайва Чапелиене. Далее идут ее землячка Наталья Ольшевская и известная французская гонщица Изабель Николозо.

ФОТОФАКТ

«Устань, свабодны шлях сабе шукай...»

В географии странствий Максима Богдановича значится и деревня Ракутевщина, что неподалеку от Молодечно. Почти все лето 1911 года гостил здесь у Вацлава Луцкевича девятнадцатилетний поэт. Изучал быт белорусского крестьянства, впитывал краски родного языка. Сюда в минувшее воскресенье на большой праздник, посвященный столетнему юбилею Богдановича, собрались те, кому дорого это имя, стоящее в одном ряду с Купалой и Коласом.

...Под звон колоколов от церкви в поселке Красное многолюдное шествие направилось к фольварку Ракутевщина. У кринички, которая когда-то щедро поила поэта, и сделали первый «привал». На установленном несколько лет назад камне высечены строки:

«У родным краю ёсць крыніца
жывой вады,
там толькі я змагу пазбыцца
сваёй нуды».

Десятки известных белорусских поэтов, прозаиков, деятелей культуры и гостей из соседних республик приехали в Ракутевщину, чтобы присягнуть в любви Богдановичу, взглянуть на сегодняшний день Белоруссии его строгими и чистыми глазами.

Виктор КУКЛОВ, кор. БелТА.
Фото Михаила ЖИЛИНСКОГО.

Театр

3—4 СЕНТЯБРЯ

ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА
ОТКРЫТИЕ 59-го ТЕАТРАЛЬНОГО СЕЗОНА.
«Война и мир». Завтра — **«Сотворение мира».** Начало в 19.00.

Погода

Сегодня днем погода республики обусловится областью повышенного давления. Ожидается небольшая облачность, без осадков. Температура воздуха: в Витебске, Могилеве — 22 — 24, Гродно, Гомеле, Минске — 23—25, Бресте — 24—26 градусов тепла.

Программа телепередач

Вторник, 3 сентября

Программа БТ

16.30. ТВ—школе. Белорусская литература. 6-й класс.
17.00. Мультфильмы.
18.00. Док. фильмы.
19.00. Панорама.
19.30. Наш комментарий.
19.35. Свободное слово.
19.45. Фильм-концерт.
20.40. Реклама.
20.45. Колыбельная.
21.00. «И песня взлетает сама». Фильм-концерт.
21.20. «На другом берегу». Док. фильм.
21.45. Противостояние. Морально-правовая программа.
23.20. Эхо дня.

Первая общесоюзная программа

16.40. Премьера док. фильма «Мир-торжество». Цикл «Русская живопись. XX век».
17.05. Детский музыкальный клуб.
17.50. Вместе с чемпионами.
18.05. Презентация цикла «Семейная хроника старых знакомых».
18.25. Блокнот.
18.30. ТСН.
18.45. Публицист.
19.30. Мир увлеченных.
19.45. «Гардемарины, вперед!» 2-я серия.
21.00. Время.
21.40. Встреча с писателем Т. Зульфикаровым.
23.05. ТСН.
23.20. Хоккей. Кубок Канады. Сборная Канады — сборная США. В перерыве (24.00) — биржевые новости.
1.35. «Гардемарины, вперед!» 2-я серия.
2.45. «Мимолетности». Фильм-балет.

Вторая общесоюзная программа

18.00. «Дальний Восток».
18.45. Парламентский вестник России.
19.00. «На солнечной поляночке...» А. Фатьянов.
19.45. ТПО «Республика» показывает...
20.00. Вести.
20.15. Спокойной ночи, малыши!
20.30. На внеочередном Съезде народных депутатов СССР.
22.00. «Пятое колесо». В перерыве — Вести

Юридическая консультация

Если «вас» закрыли...

О порядке увольнения с работы в связи с ликвидацией предприятия, учреждения, организации

В связи с поступающими в последнее время многочисленными запросами как администрации ряда организаций, так и рабочих и служащих по этому вопросу разъяснения дает правовой инспектор труда Федерации профсоюзов Белоруссии В. ДОМАШЕВИЧ.

Порядок увольнения рабочих и служащих с работы в связи с ликвидацией предприятия, учреждения, организации регламентируется ст. ст. 40[1], 40[2], 40[3] КЗоТ БССР и Положением о порядке высвобождения, трудоустройства рабочих и служащих и предоставления им льгот и компенсаций, утвержденным постановлением Госкомтруда СССР и Секретариата ВЦСПС от 2 марта 1988 года.

При прекращении деятельности предприятий, учреждений, организаций встает вопрос об увольнении рабочих и служащих с работы. О предстоящем высвобождении в связи с ликвидацией предприятий, учреждений, организаций работники персонально предупреждаются не позднее чем за два месяца письменным распоряжением администрации, которое объявляется им под расписку. При этом разъясняются возможности и порядок дальнейшего трудоустройства, переподготовки и обучения новым профессиям, специальностям, действующие льготы и компенсации. До истечения двухмесячного срока со дня предупреждения увольнение работников по инициативе администрации по этому основанию без их согласия не допускается. В течение этого срока работники должны выполнять свои обязанности, соблюдать правила внутреннего трудового распорядка.

Одновременно с предупреждением об увольнении администрация предприятия, учреждения, организации представляет в органы по трудоустройству сведения о высвобождаемых работниках с указанием их фамилии, профессии, специальности, квалификации, занимаемой должности, размера заработной платы и даты предстоящего увольнения. На основании сведений, полученных от органов по трудоустройству, администрация информирует работников о том, куда они могут обратиться для трудоустройства. Уволенные работники должны обратиться в органы по трудоустройству не позднее двухнедельного срока после увольнения с работы.

Орган по трудоустройству предлагает рабочему или служащему работу в той же или другой местности по его профессии, специальности, квалификации, а при ее отсутствии — осуществляет подбор другой работы с учетом индивидуальных пожеланий и общественных потребностей. При необходимости работник может быть направлен, с его согласия, на обучение новой профессии (специальности) с последующим предоставлением работы.

При переобучении за высвобождаемыми рабочими и служащими сохраняется средняя заработная плата, исчисленная исходя из заработка по прежнему месту работы. Расходы по сохранению среднего заработка высвобождаемым работникам при переобучении несет предприятие, учреждение, организация, заключившие с ними трудовой договор.

Если в связи с ликвидацией предприятия, учреждения, организации рабочие и служащие лишены возможности выполнять свои трудовые обязанности, то время до их увольнения с работы следует считать простоем не по вине работников. Это время согласно ст. 94 КЗоТ БССР должно оплачиваться из расчета не ниже двух третей тарифной ставки установленного работнику разряда (оклада).

Расторжение трудового договора с работниками, высвобождаемыми в связи с ликвидацией предприятия, учреждения, организации, производится по пункту 1 статьи 33 КЗоТ БССР с соблюдением порядка увольнения, установленного законодательством. При этом для увольнения работников в связи с ликвидацией предприятия, учреждения, организации согласия профсоюзного комитета не требуется.

Работникам, увольняемым в связи с ликвидацией предприятия, учреждения, организации, выплачивается выходное пособие в размере среднего месячного заработка. Кроме этого, за ними на период трудоустройства в течение второго и третьего месяцев со дня увольнения сохраняется средняя заработная плата.

Выходное пособие выплачивается предприятием, учреждением, организацией при увольнении работника. Орган, по решению которого произведена ликвидация предприятия, учреждения, организации, должен обеспечить уволенным работникам выплату сохраняемой заработной платы на период трудоустройства по месту нахождения ликвидированных предприятия, учреждения, организации, а в необходимых случаях — определить правопреемника, на которого возлагается обязанность производить эти выплаты.

За работниками, уволенными в связи с ликвидацией предприятия, учреждения, организации, сохраняется непрерывный трудовой стаж для назначения пособий по государственному социальному страхованию и надбавок к пенсии, если перерыв в работе после увольнения не превышает трех месяцев. За ними сохраняется также непрерывный стаж работы для получения единовременного вознаграждения за выслугу лет (процентных надбавок к заработной плате), а также другие льготы и выплаты, связанные со стажем работы, если они действуют по новому месту работы.

Работникам, уволенным в связи с ликвидацией предприятия, учреждения, организации, при наличии непрерывного трудового стажа ежегодный отпуск за первый рабочий год предоставляется независимо от продолжительности работы на новом месте.

По вашей просьбе

Что показал дозиметр?

Уровень радиационного гамма-фона с 13 по 28 августа 1991 г. в населенных пунктах республики (в миллирентгенах/час, в реперных точках) составлял:

Минск	0,011—0,014
Нарочь	0,012—0,013
Вилейка	0,010—0,014
Воложин	0,012—0,016
Радошковичи	0,013—0,015
Борисов	0,010—0,014
Столбцы	0,010—0,013
Березино	0,011—0,013
Марьина Горка	0,010—0,014
Слуцк	0,011—0,015
Солигорск	0,012—0,014
Молодечно	0,010—0,012
Гомель	0,011—0,037
Октябрьский	0,012—0,015
Жлобин	0,016—0,020
Чечерск	0,045—0,113
Житковичи	0,013—0,017
Мозырь	0,017—0,025
Василевичи	0,013—0,018
Лельчицы	0,021—0,025
Брагин	0,040— 0,249
Наровля	0,057—0,170
Хойники	0,050—0,053
Добруш	0,017—0,040
Корма	0,026—0,129
Ветка	0,098—0,149
Светлогорск	0,015—0,016
Буда-Кошелево	0,029—0,030
Ельск	0,023—0,076
Речица	0,013—0,019
Лоев	0,014—0,016
Петриков	[illegible]—0,013
Рогачев	0,015—0,017
Калинковичи	0,014—0,015
Могилев	0,013—0,017
Горки	0,012— 0,14
Кличев	0,011—0,016
Славгород	0,031—0,085
Костюковичи	0,014—0,020
Кричев	0,013—0,018
Чаусы	0,016—0,022
Климовичи	0,014—0,018

Бобруйск	0,010—0,014
Краснополье	0,023—0,060
Чериков	0,019—0,066
Быхов	0,020—0,040
Брест	0,011—0,012
Столин	0,016—0,022
Лунинец	0,011—0,050
Пружаны	0,011—0,015
Ивацевичи	0,012—0,014
Барановичи	0,011—0,015
Ганцевичи	0,011—0,013
Пинск	0,015—0,016
Высокое	0,010—0,016
Полесская	0,019—0,025
Гродно	0.011—0,013
Ошмяны	0,011—0,015
Лида	0,010—0,014
Щучин	0,011—0,014
Новогрудок	0,015—0,017
Волковыск	0,010—0,020
Витебск	0,010—0,017
Верхнедвинск	0,011—0,014
Езерище	0,012—0,014
Шарковщина	0,011—0,015
Лынтупы	0,010—0,014
Полоцк	0,012—0,016
Докшицы	0,010—0,014
Лепель	0,011—0,013
Сенно	0,011—0,014
Орша	0,011—0,014
Толочин	0,013—0,018
Белыничи	0,010—0,017
Глуск	0,010—0,012
Кировск	0,010—0,016
Круглое	0,010—0,014
Мстиславль	0,015—0,017
Шклов	0,012—0,014
Хотимск	0,013—0,015
Осиповичи	0,012—0,014
Дрибин	0,012—0,018

Естественный радиационный гамма-фон на территории республики не превышает 0,020 миллирентген в час.

По данным Белгидромета подготовил Борис КЕНЖЕТАЕВ.

Кино

3 сентября

Справочная киносети — 20-90-90.

«Москва»:
Программа док. фильмов — предсеансовый зал. **«Стервятники на дорогах»** — 10.30. **«Студенческие каникулы»** (п) — 12.50 (л), 14.40, 16.30, 18.20, 20.10, 22.00 (н). Видеозал: **«Взрывная бригада против ниндзя»** — 16.50, 18.50, 20.40.

«Октябрь»:
«Студенческие каникулы» (п)— 10.00, 14.00 (л), 16.00, 19.50, 21.50. **«Стервятники на дорогах»** — 12.00, 18.00. Киновидеокафе: **«Рыжая Соня»** — 22.00.

«Аврора»:
«Утро без отметок»* — 9.50, 14.30. **«Моя мама — волшебница» и др. мультфильмы*** — 11.30, 13.00. **«Челюсти»** (1,5 с.) — 9.30, 11.50, 14.10, 16.30, 18.50, 21.10. **«Фанат-II»** (п) — 10.00, 14.00, 20.00, 21.00. **«Столкновение»** (п) — 12.00, 16.00, 18.00 (л), 21.50. **«Красотка из «Альгамбры»** (1,5 с.)** — 16.20, 18.40.

«Берестье»:
«Чебурашка идет в школу» и др. мультфильмы* — 10.30. **«Синяя птица»*** — 14.30. **«Американский орел»** (п) — 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00, 22.00 (н). **«Любовь на острове смерти»**** — 12.30 (л), 16.30, 18.30, 20.30.

«Вильнюс»:
«Стервятники на дорогах» — 14.30 (к/п). **«Студенческие каникулы»** (п) — 9.30, 11.10 (л), 12.50, 16.45, 18.30, 20.15, 22.00 (н). Видеозал: **«Охотники за монстрами»** — 13.00, 15.15, 20.00; **«Разбросанная постель»**** — 17.30, 21.30.

«Дружба»:
«Фанат-II» (п) — 9.30, 14.40 (л). **«В пасти Дракона»** — 11.20, 13.00, 18.20, 20.10. **«Столкновение»** (п) — 16.30, 22.00 (н). Видеозал: **«Стик»** — 15.00, 18.15; **«Дыхание смерти»**** — 16.45, 20.00.

«Партизан»:
«Фанат-II» (п) — 12.00, 16.00, 20.00. **«Столкновение»** (п) — 10.00, 14.00 (л), 18.00, 21.50.

«Салют»:
«Клад рыцаря Милоты»* — 10.00. **«Стервятники на дорогах»** — 14.00 (л). **«Студенческие каникулы»** (п) — 12.00, 16.00, 17.50, 19.40, 21.30.

* — для детей,
** — только для взрослых,
(л) — льготный,
(п) — премьерный показ.

Народныя прыкметы

Рубеж, на якім адбывалася развітанне з летам і пачыналася восень, указваўся ў народзе па-рознаму. Відавочныя знакі восеньскай пары прыкмячалі ўжо на Іллю, потым — на Спаса, на Прачыстую, на Флора і Лаўра. Умоўна восень лічыцца ад пачатку верасня.

Крыху панылыя, але яшчэ з праблескамі сонца карціны першага восеньскага месяца малююць народныя прыкметы: «Верасень — з досвіткам дзень», паказваючы гэтым самым паступовае скарачэнне дня. Усё мацней бяруцца халады, звычнымі робяцца туманы, ападаюць лісты з дрэў, чырванеюць арабіны («У верасні адна ягада, ды і тая горкая рабіна»).

Ды земляроб меў чым парадавацца пад час прыроднай сумоты, бо хоць «Верасень — месяц халодны, але сыты». Нездарма ж гаварылася: «Як настане верасень, у гаспадара поўна гумно і кішэнь».

Уладзімір ВАСІЛЕВІЧ.

НАРОДНАЯ ГАЗЕТА

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў, цытат, эканамічных даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, калі ў матэрыялах змешчаны даныя, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Лісты чытачоў друкуюцца на мове арыгіналаў.

Рэдакцыя «НАРОДНАЙ ГАЗЕТЫ» прымае заказы на змяшчэнне аб'яў, рэкламы. Даведкі часова па тэлефоне 29-66-59.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: 220010, Мінск, Дом урада, пакой 369, тэл. 29-65-50.

ИНДЕКС 63868.
Выходит ежедневно, кроме воскресенья и понедельника, 250 раз в году.
Тираж 300 тыс. экз.
Подписана в печать в 19.10.
Газета отпечатана в типографии издательства «Белорусский Дом печати».
Способ печати — офсетный, формат А-2.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ.